

SAVONIA

AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO

LUONNONVARA- JA YMPÄRISTÖALA

HEVONEN LIIKENTEESSÄ

Opinnäytetyö

TE -

Silvia Pitkänen

KIJÄ/T:

Tuire Roth

Koulutusala Luonnonvara- ja ympäristöala	
Koulutusohjelma Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Silvia Pitkänen, Tuire Roth	
Työn nimi Hevonen liikenteessä	
Päiväys	31.3.2016
Sivumäärä/Liitteet	60/5
Ohjaaja(t) Pirjo Suhonen, Katriina Pylkkänen	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Liikenneturva Oy, Tuula Taskinen Liikenne Kymppi Oy, Jouni Korhonen	
Tiivistelmä	
<p>Useat hevosharrastajat sekä ammattilaiset liikkuvat paljon hevosillaan yleisillä teillä muun liikenteen seassa. Liikenteessä hevonen kuin sen kanssa liikkuva ihminenkin on hyvin haavoittuvaisessa tilassa ja useat hevosonnettomuudet tapahtuvat tiellä liikuttaessa. Hevonen ei ole koskaan täysin liikennevarma, mikä näyttää välillä unohtuvan niin hevosen kanssa liikkujalta kuin muun liikenteen käyttäjältä. Hevosen kanssa tulee aina muistaa että se on saaliseläin ja pyrkii uhkaavissa tilanteissa pakenemaan.</p> <p>Suomessa rekisteröityjä hevosia on 74 200 ja hevosalleja 16 000. Raviurheilun harrastajia ja seuraajia on 210 000 ja ratsastuksen harrastajia 170 000. Autoja Suomessa puolestaan on vuonna 2014 tilastoidun tiedon mukaan 3 738 541. Autojen ja hevosten kohtaamista tiellä ei näin ollen voi välttää. Vuosien 1998–2014 aikaan liikenteessä on sattunut kahdeksan kuolemaan johtanutta onnettomuutta joita liikenneonnettomuuksien tutkimuslautakunta on tutkinut ja joissa hevonen on ollut toisena osapuolena.</p> <p>Autoilijan kohdatessa hevonen liikenteessä tulee se ohittaa rauhallisesti ja samaan aikaan tarkkailla ratsastajan tai ohjastajan käsimerkkejä. Kun kuljettaja havaitsee hevosen, on nopeutta hidastettava hyvissä ajoin. Hevonen ohitetaan tasaista vauhtia ja kiihdyttämään saa lähteä vasta, kun hevonen on riittävän matkan päässä autosta. On hyvä ottaa katsekontakti ratsastajan tai ohjastajan kanssa, mikäli tämä on vain mahdollista. Hevosen kanssa liikkuva ihminen voi antaa autoilijalle käsimerkkejä. Pystyyn nostettu käsi tarkoittaa "hidasta tai pysähdy", käden heiluttaminen tarkoittaa "saa ohittaa" ja käden suoristaminen oikealle tai vasemmalle tarkoittaa että hevonen on kääntymässä kyseiseen suuntaan.</p> <p>Opinnäytetyössämme laadimme kyselytutkimuksen Pohjois-Savolaisille hevosityrittäjille ja –harrastajille. Kyselytutkimus laadittiin Webropol-ohjelmalla ja välitettiin kohderyhmälle sähköpostin avulla. Kyselyyn vastasi yhteensä 69 henkilöä. Kyselyllä haluttiin selvittää ovatko hevosityrittäjät ja –harrastajat tyytyväisiä autoilijoiden tämän hetkeen käyttäytymiseen kohdatessaan hevosen liikenteessä, kuinka paljon hevosten kanssa liikutaan teillä, onko sattunut onnettomuuksia tai vaaratilanteita, käytetäänkö näkyvyyttä parantavia varusteita sekä ovatko hevosityrittäjät ja –harrastajat tyytyväisiä autokoulujen hevosopetukseen.</p> <p>Tutkimuksen tulosten mukaan hevosilla liikutaan paljon yleisillä teillä, yleensä yksin tai ryhmässä ratsain tai yksin ravikärriillä. Yleisimmät tiet, joilla hevosten kanssa liikuttiin, olivat hiekkatiet, metsätiet, yksityistiet sekä asfalttiet. Hevoset, joilla liikuttiin muun liikenteen seassa, olivat yleensä liikenteeseen tottuneita ja käytetyillä teillä kerrottiin olevan muuta liikennettä kohtalaisesti. Näkyvyyttä lisääviä varusteita käytti lähes jokainen kyselyyn vastannut.</p> <p>Hevosten kanssa tiellä liikkujille oli sattunut erilaisia onnettomuuksia ja vaaratilanteita, kuten hevosen säikähtämisestä johtuneita selästä putoamisia ja jopa kolareita autojen kanssa. Kyselymme avulla selvisi, että useat hevosten kanssa liikkujat haluaisivat autoilijoiden ja muun liikenteen ohittavan hevosen hiljentäen. Lähes jokainen vastaajista oli sitä mieltä, että autokoulujen tulisi parantaa hevosopetuksen tasoa. Tämän vuoksi päätimme lisäksi laatia opinnäytetyömme lopputuotteena opetusvideon hevosen oikeaoppisesta kohtaamisesta ja ohittamisesta sekä heijastimien käytön tärkeyttä havainnollistavan videon. Tavoitteena on, että opetusvideo lisättäisiin Suomen autokouluissa käytettävän opetus suunnitelman sisältöön. Videot ovat nähtävissä Youtube-sivustolla https://www.youtube.com/watch?v=QdWX-Fequmg ja https://www.youtube.com/watch?v=tSPifqe37Wg linkkien takaa.</p>	
Avainsanat	
hevonen, liikenne, ratsastus, raviurheilu, autokoulu, liikenneopetus	

Field of Study Natural Resources and the Environment			
Degree Programme Degree Program in Agriculture and Rural Development			
Author(s) Silvia Pitkänen, Tuire Roth			
Title of Thesis Horse in traffic			
Date	31.3.2016	Pages/Appendices	60/5
Supervisor(s) Pirjo Suhonen, Katriina Pylkkänen			
Client Organisation /Partners Liikenneturva Oy, Tuula Taskinen Liikenne Kymppi Oy, Jouni Korhonen			
<p>Abstract</p> <p>Many horse enthusiast and professionals use public roads with horses. While moving on public roads the horse and the rider or driver are very vulnerable. Most of the accidents that include horses happen when moving amongst traffic. Not any horse is hundred percent sure in traffic which seems sometimes to be forgotten by humans. People need to remember that a horse is a quarry and it will run away from terrifying situations.</p> <p>There are nowadays about 74 200 horses and 16 000 horse stables in Finland. Harness racing enthusiasts and followers number 210 000 and riding enthusiasts 170 000. In the year 2014 there were 3 738 541 cars in Finland. The encounters between cars and horses on the road can't be avoided, if you look at the above figures. Over the 1998-2014 time there were eight accidents on the road which included a horse and lead to death. Those accidents were investigated by a traffic accident investigation board.</p> <p>When you encounter a horse in traffic you need to pass it calmly and at the same time observe the riders or drivers hand signs. When you see a horse you must slow down early. You pass the horse with a steady pace and accelerate only after the horse has enough distance from the car. It's good to make an eye contact with the rider or driver if that's possible. Hand signs that the rider or driver may give to you are hand up which means "stop or slow down", hand swing which means "you can come" and straight hand to left or right which means that the horse is going to turn that way.</p> <p>The inquiry was sent by e-mail to horse enthusiasts and professionals who live in Northern Savo. There were 69 horse enthusiast and professionals who answered the inquiry. With the inquiry we wanted to find out how satisfied horse enthusiasts and professionals are with motorists' behavior when encountering a horse in traffic. We also asked how much they move amongst traffic with horses, have there been any accidents or dangerous situations, do they use any reflectors or lights and how satisfied the horse enthusiasts and professionals are with driving schools horse education.</p> <p>The results show that lots of people are moving amongst traffic with horses. Usually they are riding alone or in a group or driving alone with sulky. The most common roads that are used while moving with horse are sand roads, forest roads, private roads and paved roads. The horses that people use when they are moving amongst traffic are usually accustomed to traffic. The roads where horses move have medium traffic. Almost everyone who answered to the inquiry said that they use reflectors or lights.</p> <p>People who move among traffic with horses answered to our inquiry that they have had different kind of accidents and dangerous situation, like falling off from horses back when the horse has startled and even had a crash with a car. With our inquiry we found out that many people who move among traffic with horses would like that car drivers and other motorists to slow down when passing a horse. Almost everyone who answered to our inquiry regard that driving schools need to improve their education about horses in traffic.</p>			
Keywords			
horse, traffic, riding, harness racing, driving school, traffic education			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	6
2	HEVOSEN LAJITYYPILLINEN KÄYTTÄYTYMINEN.....	7
3	HEVONEN LIIKENTEESSÄ.....	9
3.1	Autojen määrään kehitys Suomessa	10
3.2	Onnettomuustilastot joissa hevonen osallisena.....	11
3.2.1	Tutkijalautakuntien parannusehdotukset.....	11
3.3	Liikkuminen yleisillä teillä hevosen kanssa	12
3.4	Liikkuminen yksityisillä teillä hevosen kanssa	13
3.5	Hevosen kohtaaminen liikenteessä	14
3.6	Ratsastajan/ohjastajan käsimerkit	17
3.7	Heijastinvarusteet	19
4	TÖN TAVOITTEET JA TOTEUTUS.....	23
4.1	Tutkimusmenetelmä ja tutkimuksen toteutus.....	23
4.2	Tutkimuksen aineisto	24
4.3	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	24
4.4	Opetusvideomateriaalin tuottaminen	25
4.4.1	Kuvaussuunnitelma: heijastinvideo	26
4.4.2	Kuvaussuunnitelma: ohitusvideo	26
4.4.3	Kuvaussuunnitelma: kohtaamisvideo	27
5	TULOKSET JA TULOSTEN TARKASTELU.....	28
5.1	Taustatiedot	28
5.2	Yleisillä teillä liikkuminen	29
5.3	Tieliikenne ja turvallisuus	32
5.4	Autokoulujen opetus tulevaisuudessa	36
5.5	Opetusvideo	37
5.5.1	Videon editointi.....	38
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	40
7	PÄÄTÄNTÖ.....	41
8	LÄHDELUETTELO.....	42
9	LIITTEET	44

10 LIITE 1: HEVONEN LIIKENTEESSÄ – KYSELY POHJOISSAVOLAISILLE HEVOSYRITTÄJILLE JA – HARRASTAJILLE - KYSELYLOMAKE.....	44
11 LIITE 2: HEVOSYRITTÄJIEN JA –HARRASTAJIEN AVOIMET KOMMENTIT VAARA- JA LÄHELTÄPITI – TILANTEISTA	49
12 LIITE 3: HEVOSYRITTÄJIEN JA –HARRASTAJIEN AVOIMET KOMMENTIT KUINKA HEVONEN TULISI KOHDATA LIIKENTEESSÄ.....	53
13 LIITE 4: HEVOSYRITTÄJIEN JA -HARRASTAJIEN AVOIMET KOMMENTIT KUINKA AUTOKOULUJEN TULISI PARANTAA HEVOSOPETUSTAAN.....	54
14 LIITE 5: HEVOSYRITTÄJIEN JA –HARRASTAJIEN AVOIMET KOMMENTIT AIHEESEEMME LIITTYEN	58

1 JOHDANTO

Suomessa on 74 200 rekisteröityä hevosta ja hevosalleja on yhteensä 16 000. Raviurheilun harrastajia ja seuraajia Suomessa on 210 000 kappaletta sekä ratsastuksen harrastajia 170 000. Suljetuilla ratsastus- ja raviharrastusalueilla, kuten esimerkiksi maneeseissa ja harjoitusraviradoilla, liikkumisen lisäksi hevosilla liikkumiseen käytetään usein myös metsä- ja yleisiä teitä. Muun liikenteen seassa liikkuminen on virkistävää vaihtelua niin hevosille kuin ihmisille, mutta tuo se mukanaan myös omat riskinsä (Hippolis, 2016.)

Viimeaikoina on uutisoitu paljon onnettomuuksista, joissa hevonen on ollut tavalla tai toisella osallisena. Vaikka uutisoituja onnettomuuksia on paljon, tutkittua tietoa asiasta on hyvin vähän. (Laakso, 2015.) Onnettomuudet ovat lähinnä johtuneet autoilijoiden vähäisestä tietämyksestä, kuinka hevonen kuuluisi oikeaoppisesti kohdata liikenteessä.

Lyhyitä opastusvideoita aiheesta *hevoset liikenteessä* on tehty jonkin verran. Videot leviävät lähinnä vain hevosihmisten keskuudessa, sillä ne julkaistaan yleensä hevosiin keskittyvillä internetsivuilla, joille tavallinen hevosista kiinnostumaton liikenteenkäyttäjä harvoin eksyy. Näissä opastusvideoissa on pääsääntöisesti keskitytty ratsastajaan ja hevoseen, eikä esimerkiksi kärryiltä ajettavaan hevoseen. Ratsastaja hevosensa kanssa vastaa tieliikenteessä jalankulkijaa, kun taas kärryillä ajettava hevonen vastaa ajoneuvoa. (Laakso, 2015.)

Tämä opinnäytetyö pitää sisällään katsauksen hevosen lajityypillisestä käyttäytymisestä sekä yleisesti aiheesta hevonen liikenteessä. Työssä selvitetään, kuinka hevonen kohdataan ja ohitetaan tiellä oikeaoppisesti. Työn tutkimuksellinen osuus sisältää pohjoissavolaisille hevosyrittäjille ja -harrastajille laaditun kyselyn hevosen kanssa liikenteessä liikkumisesta, siihen liittyvistä kokemuksista sekä autokoulujen hevosopetuksen kehittämistarpeesta. Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda ohjeistus autoilijoille hevosen kohtaamistilanteisiin liikenteessä sekä tuottaa opetusvideo autokoulujen kansalliseen käyttöön.

2 HEVOSEN LAJITYYPILLINEN KÄYTTÄYTYMINEN

Hevoset ovat eläneet ihmisten kanssa sovussa ja enemmän tai vähemmän kesyinä jo tuhansia vuosia. Alussa hevosta käytettiin ja saalistettiin vain ihmisten ravinnoksi. Ensimmäiset merkit hevosten muusta hyötykäytöstä, kuten ratsastuksesta, ovat kuudentuhannen vuoden takaa. Vaikka nykyhevoset eroavat ulkonäöllisesti esi-isistään, monet lajityypilliset ominaisuudet ovat säilyneet muuttumattomina. Kesyntymisen myötä hevosen käyttäytymismallit ja elimistö eivät ole muuttuneet lainkaan. Hevosen käyttäytymismalleihin voidaan vaikuttaa, mutta siitä huolimatta hevosen sisäänrakennettu kyky selvitä luonnossa säilyy. Tämän vuoksi onkin tärkeää, että ihmiset ymmärtävät hevosen lajityypillistä käyttäytymistä ja miten hevonen hahmottaa maailmaa. (Kaimio, 2012 ss. 10-11).

Hevonen on kooltaan yhtä suuri, ellei suurempikin eläin kuin hirvi. Se on voimakas ja reaktioiltaan hyvin nopea eläin, sekä reagoi ympäristöön huomattavasti eritavalla kuin ihminen. Laumaeläimenä hevonen kokee olonsa turvallisemmaksi lajitovereidensä ympäröimänä kuin yksin. (Suomen Hippos ry.).

Hevonen on synnynnäisesti epäluuloinen kaikkea uutta kohtaan, se tarkkailee ympäristöään jatkuvasti ja huomaa välittömästi vähäisetkin muutokset. Hevosen päällimmäinen tarve on ensin hätkähtää tai paeta uutta asiaa, mutta pelon väistyttyä, hevonen on lajina hyvin utelias. Nykyhevosissa jalostus ja perimä vaikuttavat jonkin verran siihen, kuinka arka hevonen luonteeltaan on. Usein hevoset pelkäävät enemmän asioita, joita eivät ne eivät kunnolla näe tai muuten havaitse. Tällaisissa tilanteissa hevonen tulisi ensisijaisesti kääntää suoraan kohti pelottavaa asiaa, niin että se näkee kunnolla sitä huolestuttavan kohteen. Hevosen saadessa tilaisuuden havainnoida pelon kohdetta, saattaa osa pelosta pian hälvetä. (Kaimio, 2012 ss. 56-57.)

Kuva 1 Hevonen käännettynä suoraan kohti sitä arveluttavaa autoa (Roth, 2016)

Hevonen on saaliseläin, vaikka nykyhevonen tuskin saalistajan armolle joutuukaan. Vaaran uhatessa sekä ristiriitatilanteissa hevonen pakenee. Jalostuksesta huolimatta taipumus ja valmius pakoon säilyy, sillä se on kirjattuna jokaisen yksilön geenistöön. Saaliseläinlajien käyttäytyminen vaaran uhatessa ja sitä paetessa vaihtelee paljon. Paetessaan hevonen saattaa pukitella ja potkia yrittäessään torjua vaaraa, kun taas esimerkiksi jänis loikkii edestakaisin harhauttaakseen saalistajaansa ja sopuli hyppää korkealle ilmaan. (Kaimio, 2012 ss. 75-76.).

Vaikka lakien mukaan hevonen rinnastetaan kärrien eteen valjastettuna ajoneuvoon ja ratsastettaessa jalankulkijaan, ei sitä voi kuitenkaan suoraan verrata autoon tai lenkkeilijään (Laakso, 2015.) Hevoset ovat arvaamattomia, itsenäisesti ajattelevia eläimiä, mikä on otettava huomioon, kun hevosvoimat kohtaavat teillä. Saaliseläimenä hevosen vaistot käskivät sitä pakenemaan vaaran uhatessa ja pahasti pelästynyt hevonen voi päästä ratsastajaltaan tai ohjastajaltaan karkuun ja olla täysin hallitsemattomissa. Säikähtänyt hevonen ei kiinnitä kovinkaan paljon huomiota ympäristöönsä, kuin rauhallinen hevonen, ja tämän vuoksi se saattaa vahingoittaa ihmisiä; ajoneuvoja sekä muita hevosia paetessaan. Viisisataa kiloa painava rautakenkäinen hevonen aiheuttaa paljon tuhoa törmäystilanteiden sattuessa. (SRL, 2011.)

Hevonen saattaa säikähtää ja lähteä pakenemaan jotain sille pelottavaa asiaa, eikä ihminen edes välttämättä ehdi huomata, mikä pakoreaktion aiheutti. Hevonen saattaa pelätä ja paeta asioita, jotka voivat ihmisestä tuntua aivan mitättömiltä. Yleensä hevoselle erittäin pelottavia asioita ovat äkkinäiset liikkeet sekä kovat äänet. Myös erittäin arkisilta tuntuvat asiat, kuten hiihtäjät tai sauvakävelijät voivat pelottaa hevosta, jos ne eivät ole sellaisia tottuneet aiemmin kohtaamaan. (Suomen Hippos ry.)

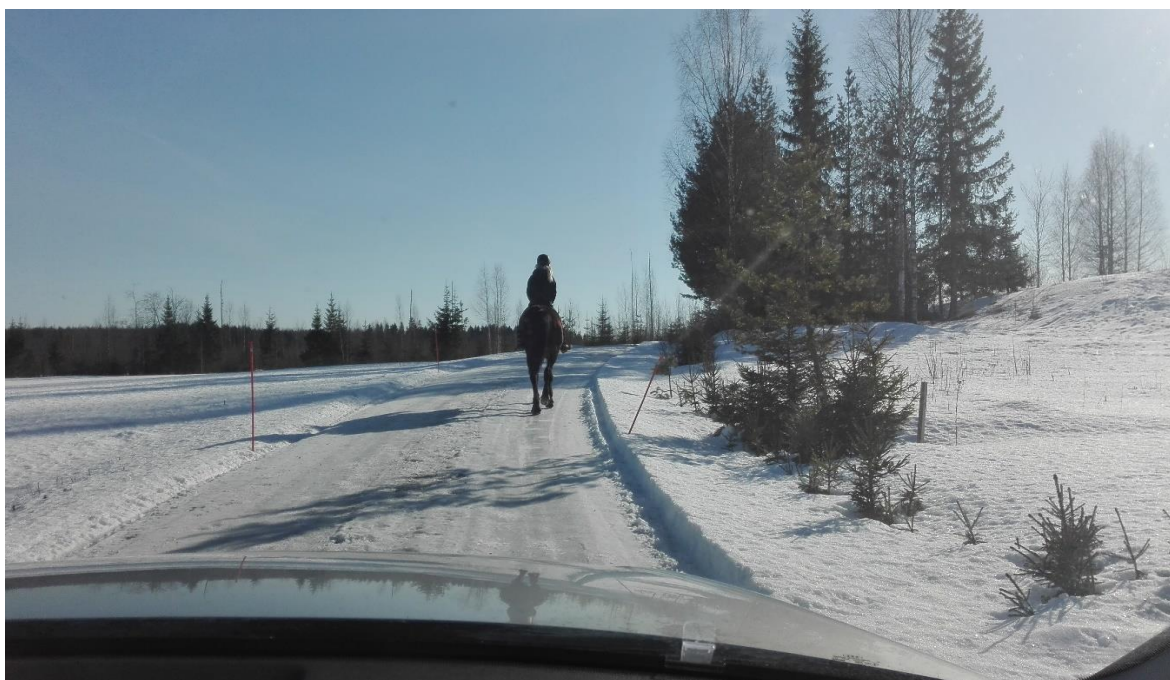
Hevosen näkökenttä on laaja, mutta suoraan taakse se ei kykene näkemään muutoin, kuin kääntämällä päätään. Haju- ja kuuloaistit hevosella ovat myöskin erittäin tarkat ja huomattavasti ihmisen aisteja paremmat. Sen vuoksi hevonen kuulee ja haistaa lähestyvän ajoneuvon aikaisemmin kuin ihminen ja saaliseläimenä myös tulkitsee aistimuksensa eri tavalla kuin ihmiset. Vaikka hevonen olisi kuinka kokenut liikenteessä kulkija, on aina mahdollista että se säikähtää ja pakenee tai voi myös yrittää puolustautua kokemaansa uhkaa vastaan. Jokainen hevonen käyttäytyy liikenteessä eritavoin tottumuksiensa mukaan, eikä täysin liikennevarmoja hevosia ole olemassakaan. (Suomen Hippos ry.)

3 HEVONEN LIIKENTEESSÄ

Liikennesäännöt koskevat kaikkia tiellä liikkuja, niin autoilijoita, pyöräilijöitä kuin hevosenkin kanssa liikkuja. Liikennesääntöjen tarkoitus on tuoda turvaa kaikille tielläliikkuville ja niiden oletetaan olevan kaikkien tielläliikkujiin yhteinen periaate. Liikuttaessa tiellä jokaisella on enemmän velvollisuuksia kuin oikeuksia ja on erittäin tärkeää muistaa, että omalla käytöksellään ei saa vaarantaa muuta tieliikennettä. (Hevosella Liikenteessä, 2015.)

Hevosen kanssa tiellä liikuttaessa on annettava erityistä huomiota merkittävimmälle riskitekijälle eli hevoselle. Hevonen tulee opettaa mahdollisimman liikenneturvalliseksi, mutta usein se on helpommin sanottu kuin tehty. Harjoittelemalla hevosen kanssa liikenteen parissa liikkumista, voidaan hevosesta saada liikennevarmempi. Hevosen rauhallisuus on osittain luontainen ominaisuus ja näin ollen kaikkia hevosia ei saada edes harjoitusten avulla liikennevarmoiksi. On kuitenkin hyväksi jokaiselle hevoselle totuttaa niitä erilaisiin tielläliikkujiin niin lenkkeilijöistä erilaisiin moottoriajoneuvoihin. Ohitukset, kovat äänet ja muut tiellä mahdollisesti vastaantulevat tilanteet kannattaa hevosen kanssa opetella ensin tutussa paikassa kotona, ennen kuin hevosta lähdetään viemään muun liikenteen sekaan. (Hevosella Liikenteessä, 2015.)

Kuva 2 Ratsukko tiellä (Roth, 2016)

Hevosta tulee peruskouluttaa varsasta asti, jolloin sen yleisestä käsittelystä tulee sujuvaa. Näin saadaan luotua myös pohja liikenneturvallisuudelle. On erittäin tärkeää, että hevosta pystytään taluttamaan molemmilta puolilta, niin oikealta kuin vasemmalta. Kun hevosta voidaan taluttaa ongelmitta liikenteen seassa, luokitellaan se jalankulkijaksi. Tällöin hevosta saa taluttaa luvallisesti tien vasemmassa reunassa, joka on Suomen oikeanpuoleisen liikenteen periaatteen mukaan parempi vaihtoehto. (Hevosella Liikenteessä, 2015.)

Hevonen on hyvin käsiteltävissä kun sen selkään tai kärkeille pääsee ongelmitta ja niiltä pääsee myös tarvittaessa poistumaan ilman hankaluuksia. Jos hevonen on oppinut yhdistämään taluttamisen rauhoittumiseen, on ihmisellä aina keino käytettävissä vaaratilanteissa. Tällöin voidaan kärkeiltä tai selästä laskeutua ongelmitta alas ja taluttaa hevonen pois paikalta (Hevosella Liikenteessä, 2015.)

3.1 Autojen määrään kehitys Suomessa

Taulukko 1 Autojen määrän kehitys Suomessa (Tilastokeskus, Trafi, 2015.)

<u>Vuosi</u>	<u>Henkilöautot</u>	<u>Pakettiautot</u>	<u>Kuorma-autot</u>	<u>Linja-autot</u>	<u>Muut</u>	<u>Yhteensä</u>
1940	8 824	1 391	14 464	2 482	0	27 161
1950	26 814	3 299	26 512	3 539	1 092	61 256
1960	183 409	19 751	45 839	5 778	2 115	256 892
1970	707 218	56 220	45 881	8 093	4 971	822 383
1980	1 218 014	95 609	52 227	8 933	8 726	1 383 509
1990	1 926 326	207 226	54 269	9 287	20 621	2 217 729
2000	2 120 749	236 290	64 820	9 811	16 917	2 448 587
2010	2 858 244	343 343	116 476	13 607	12 646	3 344 316
2014	3 172 735	400 396	137 285	16 202	11 923	3 738 541

Autojen määrä Suomessa on ollut nousujohteista siitä asti kun ensimmäiset autot saapuivat Suomeen 1900-luvun alussa (Löyttyniemi, 2013). Autoalan tiedotuskeskuksen mukaan vuonna 1940 Suomessa on ollut autoja yhteensä 27 161. Valtaosa autoista on tuolloin ollut kuorma-autoja. Kymmenessä vuodessa Suomen automäärä tuplaantui, sillä vuonna 1950 Suomen automäärä oli jo 61 256. Tällöin henkilöautojen määrä (26 814) oli jo ohittanut kuorma-autojen määrän (26 512). Seuraavat kymmenen vuotta kasvattivat automäärää huomattavasti, sillä vuoteen 1960 mennessä Suomessa oli autoja jo 256 892. Henkilöautot olivat saapuneet Suomeen ryminällä, sillä niitä oli vuonna 1960 jo 183 409 (Tilastokeskus, Trafi, 2015.)

Seuraavat 40 vuotta toivat Suomeen aina vain enemmän autoja ja vuonna 2000 autoja olikin jo 2 448 587. Tästä luvusta yli kaksi miljoonaa autoa oli henkilöautoja. Vuonna 2010 henkilöautoja oli jo lähes kolme miljoonaa, kun koko Suomessa autoja oli yhteensä 3 344 316. Viimeisin tieto autojen määrästä on vuodelta 2014 jolloin niitä oli Suomessa 3 738 541 (Tilastokeskus, Trafi, 2015.)

Autojen määrä Suomen tieliikenteessä on lisääntynyt jatkuvasti ja huomattava piikki on ollut 1950-luvulla. Tämä ajoittuu samaan aikaan, kun traktorit syrjäyttivät hevosen työnteossa ja hevosista alkoi hiljalleen muodostua harraste- ja kotieläimiä (Tähkämö, 2013.) Autot ovat siis olleet jo 60 vuotta tieliikenteen hallitsijoita, joiden joukossa ihminen hevostensa kanssa liikkuu.

3.2 Hevonen osallisena onnettomuuksissa

Saimme Liikennetutkimuskeskukselta käyttöömmme liikenneonnettomuuksien tutkijalautakuntien vuosina 1998–2014 tutkimat kuolemaan johtaneet liikenneonnettomuudet, joissa yhtenä osapuolena on ollut hevonen. Tapauksia oli yhteensä kahdeksan kappaletta, mutta vain neljää niistä voidaan käyttää työssämme esimerkkinä. Loppuihin neljään tapaukseen liittyy hevosten karkaamista, sairaskohtauksia ja yksi junaonnettomuus (Liikennevakuutuskeskus / VALT, 2016.)

Ensimmäisessä tapauksessa ohjastettava hevonen säikähti tien varressa ollutta lenkkeilijää, sillä seurauksella, että ohjastaja putosi kyydistä. Hevonen lähti pakoon ilman ohjastajaa kärryt perässään. Vauhkona paetessaan hevonen kohtasi yllättäen mutkassa jalankulkijan, eikä hevonen olosuhteiden vuoksi onnistunut väistämään ihmistä (Liikennevakuutuskeskus / VALT, 2016.)

Toisessa tapauksessa henkilöauto ja hevonen törmäsivät paikallistiellä. Ratsukko tuli metsästä tulevaa polkua pitkin kohti tietä, jota pitkin henkilöauto ajoi. Henkilöauton kuljettaja havaitsi kovaa vauhtia lähestyvän ratsukon noin 40 metrin päässä tien ja metsäpolun liittymästä. Havaintohetkellä ratsukko tuli näkemäesteen takaa ja matkaa heillä oli tien reunaan noin 6 metriä. Vaikka henkilöauton kuljettaja teki hätäjarrutuksen välttääkseen törmäyksen, iskeytyi auto omalla kaistallaan ratsukoon (Liikennevakuutuskeskus / VALT, 2016.)

Kolmannessa tapauksessa ratsukko kohtasi tiellä traktorin, joka veti perässään peräkärriä. Hevonen säikähti yhdistelmää, jonka seurauksena se hyppäsi pystyyn ja ratsastaja putosi satulasta, jääden traktorin alle. Hevonen lähti pakoon ja säilyi vahingoittumattomana (Liikennevakuutuskeskus / VALT, 2016.)

Neljännessä tapauksessa kaksi henkilöä ratsasti poneillaan yksityistietä pitkin. Ratsukot saapuivat kaarteeseen, jossa kasvoi näkyvyyttä haitanneita puita. Kaarteeseen tullessaan he havaitsivat vastaantulevan täysperävaunullisen kuorma-auton. Kuorma-auton kuljettaja havaitsi ratsukot myös saapuessaan kaarteeseen. Molemmat ponit pelästyivät ajoneuvoa ja toinen poneista kääntyi kohti ajoneuvon perävaunua. Ajoneuvon kuljettaja ohitti ratsukot, mutta huomasi taustapeilistään toisen ponin jääneen osittain perävaunun alle, jolloin kuljettaja jarrutti ja teki väistöliikkeen. Tämän seurauksena ratsastaja putosi ja jäi perävaunun pyörien alle. (Liikennevakuutuskeskus / VALT, 2016.)

3.2.1 Tutkijalautakuntien parannusehdotukset

Liikenneonnettomuuksien tutkijalautakunnat ovat tehneet kattavan raportin jokaisesta onnettomuudesta. Raporteissa tulee ilmi myös parannusehdotuksia, joiden avulla vastaavat tilanteet voitaisiin tulevaisuudessa välttää. Näiden parannusehdotusten myötä, hevosen kanssa tiellä liikkuminen saataisiin turvallisemmaksi.

Ensimmäisessä tapauksessa parannusehdotuksia tuli esille vain yksi. Ohjastajalla olisi pitänyt olla paremmat valmiudet hevosen hallintaan. Hevosen kanssa tielle lähdetessä, tulisi olla varma siitä,

että hevosta pystyy hallitsemaan lähes kaikissa tilanteissa niin, että se ei pääse karkaamaan ohjastajan/ratsastajan käsistä. Hevosen kanssa tiellä liikkujan tulisi olla kokenut hevosten käsittelijä ja hänellä tulisi olla tiedossa, kuinka toimia hevosen säikähtäessä ja yrittäessä pakoan (Liikennevakuutuskeskus / VALT, 2016.)

Toisessakin tapauksessa parannusehdotuksia tuli vain yksi. Ratsastajan tai muun hevosen kanssa liikkujan, tulisi valita reittinsä niin, että liikenteen aiheuttaman vaaratekijät minimoituvat. Ratsastajan/ohjastajan tulisi siis välttää tiellä liikkumista, mikäli se on mahdollista. Reitteinä tulisi suosia sellaisia teitä, joilla ei ole muuta liikennettä, esimerkiksi metsäpolut ja yksityiset harjoitusalueet kuten hiittisuorat ja radat (Liikennevakuutuskeskus / VALT, 2016.)

Kolmannessa tapauksessa liikenneonnettomuuksien tutkijalautakunta oli maininnut parannusehdotukseksi tievalaistuksen uusimista, joka auttaisi autoilijoita havaitsemaan muut tiellä liikkujat paremmin. Parannusehdotuksissa on myös painotettu sitä, että ratsastuskouluilla tulisi panostaa enemmän liikenneopetukseen. Talleilla tulisi opastaa ja neuvoa muun liikenteen vaaroista ja painottaa hevosen käyttäytymistä poikkeavissa olosuhteissa (Liikennevakuutuskeskus / VALT, 2016.)

Neljännessä tapauksessa parannusehdotuksia tuli huomattavasti enemmän kuin aiemmissa tapauksissa. Parannusehdotuksissa oli samankaltaisuuksia kuin aiempien tapauksien ehdotuksissa. Reitit tulisi tässäkin tapauksessa suunnitella niin, ettei jouduttaisi kulkemaan muun liikenteen seassa. Ratsastajia/ohjastajia tulisi valistaa tiellä liikkumisen vaaroista sekä siitä, että yksikään hevonen ei koskaan ole täysin liikennevarma. Myös kuljettajia tulisi valistaa siitä, kuinka toimitaan kohdatessa hevonen tai muu vastaava ennalta arvaamattomasti käyttäytyvä tekijä tiellä. Teiden nopeusrajoituksia tulisi laskea teiden laadun mukaan myös niillä teillä, joiden yleisnopeusrajoitus on 80km/h. Tienvarsikasvillisuutta tulisi raivata pois myös alemman luokan teillä näkyvyyden parantamiseksi (Liikennevakuutuskeskus/VALT, 2016.)

3.3 Liikkuminen yleisillä teillä hevosen kanssa

Yleiset tiet ovat kaikkien, niin myös hevosten ja hevosajoneuvojen käytettävissä. Liikennesäännöt jotka koskevat ratsastusta on säädetty erikseen tieliikennelaissa. Tieliikennelain 46 §:n mukaan: "Eläimet, joita kuljetetaan tiellä, on pidettävä kytkettyinä tai niitä on vartioitava siten, etteivät ne aiheuta vaaraa tai kohtuutonta haittaa liikenteelle. Ratsastajan ja eläimen kuljettajan on soveltuvin osin noudatettava ajoneuvon kuljettajaa koskevia säännöksiä (Tieliikennelaki 1981/267, 1981.)" Näiden säännösten mukaan ratsastajan paikka olisi ajoradalla (Tiehallinto, 2002.)

Hevosista varoittavia liikennemerkkejä ei yleensä kuntien taholta laiteta teiden varsiin ja varoittavia liikennemerkkejä käytetään vain harkituissa poikkeustapauksissa. Hevosista varoittava kyltti esimerkiksi oman pihatien varressa, ei ole huono idea, sillä tällöin ihmiset osaavat varautua tiellä mahdollisesti liikkuviin hevosiin (Tiehallinto, 2002.)

Tiellä liikuttaessa ratsukot ja valjakot ovat erittäin haavoittuvaisessa tilassa, sillä useat onnettomuudet tapahtuvat teillä. Usein syy on autoilijassa, mutta myös ratsastajat ja ohjastajat saattavat toimia ajattelematomasti; kuten ratsastavat rinnakkain tai ryhmässä koko tien leveydellä (Pylkkänen, 2016) tai eivät anna autoilijalle kunnollisia merkkejä, eivätkä pidä silmällä mahdollisia vaaroja (Webber, 2006 s. 14).

Hevosen kanssa julkisilla teillä liikuttaessa tulee valita mahdollisuuksien mukaan vähäliikenteisin reitti, joka sisältää vähiten tienylytyksiä. Nykyisen tieliikennelain mukaan, ratsastettavan ja ajettavan hevosen ohjastajan on noudatettava ajoneuvon kuljettajaa koskevia säännöksiä. Ratsain tai ajaen liikutaan ajoradalla tien oikeassa reunassa. Taluttaessa hevosta taluttaja saa itse valita turvallisemman puolen, vaikka pääsääntöisesti suositellaankin vasenta laitaa (Piminäinen, 2015 s. 43). Jalankulku- ja pyöräteillä liikkuminen on sallittua vain silloin, jos se on erikseen merkitty. (Liikenneturva, 2013.) Varsinainen ratsastustie merkitään pyöreällä sinisellä merkillä (Piminäinen, 2015 s. 43).

Kuva 3 Hevosista varoittava liikennemerkki (Roth, 2016)

3.4 Liikkuminen yksityisillä teillä hevosen kanssa

Liikuttaessa yksityisillä teillä hevosen kanssa, siellä pätevät jokamiehen oikeuden säännöt. Jokamiehen oikeus antaa vapauden liikkua toisten omistamilla mailla sillä ehdolla, että liikkuja kunnioittaa luontoa, maanomistajan oikeuksia sekä muita liikkuja. Yleensä hevosen kanssa ratsain tai taluttaen liikkuminen on sallittua luonnontilaisilla tai niihin verrattavilla alueilla, jos siitä ei aiheudu suurempaa haittaa tai häiriötä. Tällöin hevonen rinnastetaan jalankulkijaan. Lupa kannattaa pyytää kuitenkin maanomistajalta erikseen, jos kyseessä on ammattimainen ja toistuva liikkuminen toisen omistamilla mailla (Hevosella Liikenteessä, 2015.)

Liikuttaessa hevosen kanssa maastossa, ympäristölle aiheutuu kuitenkin kulumista. Hevosen kanssa tiellä liikkujan tuleekin osoittaa maalaisjärjen käyttöä jokamiehen oikeuksien käytössä. Keskustelu ja yhteistyö maanomistajien sekä luontoihmisten kanssa on erittäin tärkeää (Hevosella Liikenteessä, 2015.)

Tieosakkaiden tai tiekunnan lupaa tarvitaan lain mukaan silloin, kun tietä käytetään muun kuin tieosakkaan järjestämään toimintaan ja siitä aiheutuu ylimääräisiä tien kunnossapitokustannuksia. Tieliikenteessä ajoneuvoille annetut säädökset koskevat hevosta silloin, kun se vetää kärryjä tai rekeä tai sillä ratsastetaan. Tällöin hevonen luokitellaan hevosajoneuvoksi. Maastoliikennelaki (Maastoliikennelaki 1995/1710, 1995) ei kuitenkaan koske hevosta, sillä se on säädetty koskemaan vain moottorikäyttöisiä ajoneuvoja. Jokamiehen oikeus ei koske siis kärryjä tai rekeä vetävää hevosta, mikäli siksi aiotaan liikkua toisen omistamalla mailla hevosta ajaen, tulee siihen aina pyytää maanomistajan lupa (Hevosella Liikenteessä, 2015.)

3.5 Hevosen kohtaaminen liikenteessä

Hevosilla liikutaan paljon yleisillä teillä, sillä joillekin ajo- ja ratsastusreiteille täytyy siirtyä kulkemalla esimerkiksi julkisen autotien reunaan. Lisäksi kaikkien hevosharrastajien käytettävissä ei lähistöllä välttämättä ole muita maasto-reittejä, joten hevosten liikuttaminen tapahtuu teiden varsilla. Niin autoilijan kuin hevosen kanssa liikkuvan tulee muistaa, että hevoset voivat olla arvaamattomia. Niiden kohtaamisessa ja ohittamisessa tulee noudattaa liikennesääntöjä sekä ratsastajan tai ajajan merkkejä. Kohdattaessa hevonen liikenteessä tulee muistaa, että pelästynyt hevonen voi rynnätä säikähdettyään pakoon täysin hallitsemattomana. Tällöin on vaarassa myös ajoneuvojen kuljettajat, sillä pelon vallassa hevonen ei välttämättä väistä autojakaan, jolloin seurauksena voi olla vakava onnettomuus. (Suomen Hippos ry, 2013.)

Yleisillä vilkasliikenteisillä teillä liikuttaessa, hevosilla tulisi kulkea käynnissä, joka on hevosen hitain askellaji. Käynnin nopeus vastaa ihmisen kävelyvauhtia, joka on hevosen koosta ja rodusta riippuen noin 5-10 km/h. Yksityisillä pihateillä ja hiljaisilla sekä syrjäisillä hiekkateillä hevosilla voidaan liikkua myös ravissa ja laukassa. Tiellä liikuttaessa ravin nopeus on noin 20 km/h, kuitenkin ravissa hevosen huippunopeus voi olla 50 km/h. Laukka on hevosen nopein askellaji, jonka keskinopeus on 50 km/h. Laukan huippunopeudeksi lyhyellä matkalla on mitattu 88 km/h. Verrattaessa hevosen huippunopeutta 88 km/h hirven huippunopeuteen 72,4 km/h, huomataan että hevonen on huomattavasti nopeampi täydessä vauhdissa kuin hirvi (Speed of animals.)

Kohdattaessa hevonen liikenteessä tulee siihen pitää riittävä turvaväli. Moottoriajoneuvolla liikkuvan tulee hiljentää vauhtia ajoissa, mutta kuitenkin maltillisesti niin, ettei hevonen säikähdä jarrutuksesta tulevaa ääniä tai mahdollisesti lentävää soraa/lunta. Ohitustilanteessa on tärkeää jättää reilusti tilaa ohitukselle ja välttää yllättäviä tekoja, joihin hevonen voi reagoida arvaamattomasti. Hevonen voi säikähtää jos sitä lähestyy liian kovalla vauhdilla, ajoneuvoista syntyviä äkillisiä ja kovia ääniä, sinkoavia kiviä tai vaikkapa pusikosta lentoon pyrähtäviä lintuja. Hevosta ei kannata myöskään lähteä ohittamaan liian ahtaassa paikassa (Suomen Hippos ry, 2013.)

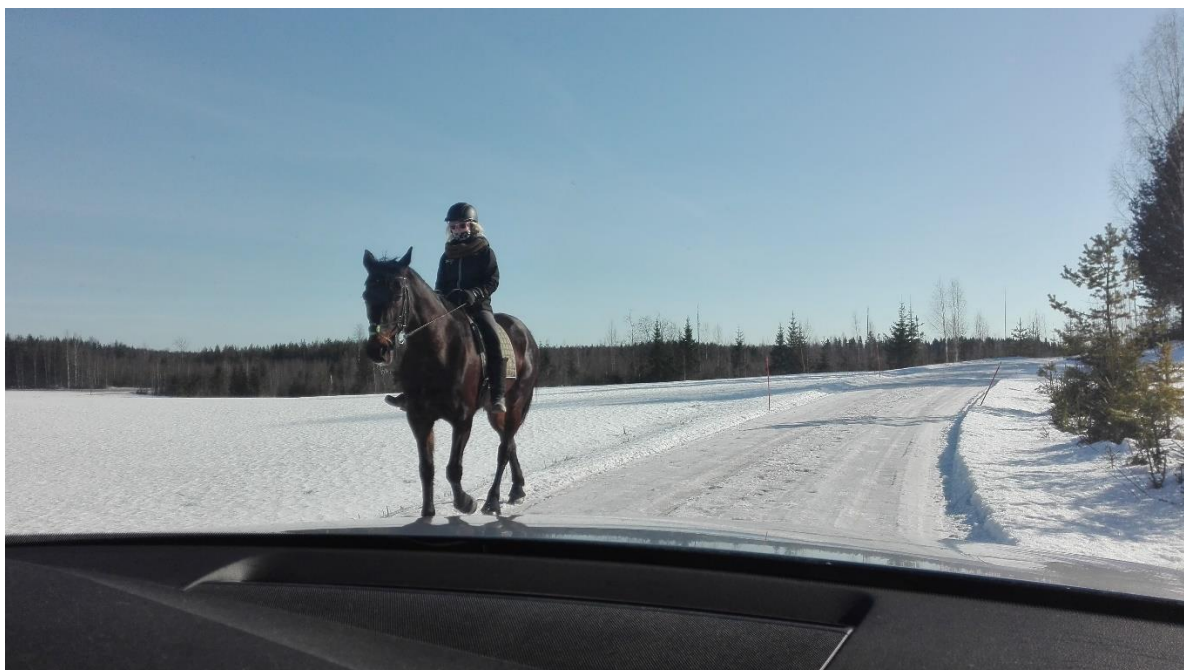

Kuva 4 Ratsukon ja auton kohtaamistilanne (Roth, 2016)

Kohtaamistilanteissa autonkuljettajan on hyvä ottaa katsekontakti ratsastajaan. Hevosta ajavan ihmisen kanssa tämä voi olla hieman hankalampaa, sillä hän istuu kärryillä hevosen takana, jolloin häntä ei välttämättä pysty näkemään. Hevosen kanssa liikkuva henkilö voi pyytää autoilijaa pysähtymään nostamalla kätensä ylös ja pitämällä sitä ylhäällä paikallaan. Luvan ohittamiseen ratsastaja tai ajaja voi antaa liikkuvalla, pyörivällä käsiliikkeellä. Kohdattaessa hevonen tulee myös varmistua siitä, että vastaantulevalla kaistalla ei ole liikennettä. Kohtaamistilanteessa ei saa olla kahta ajoneuvoa rinnakkain hevosen vierellä. Ohittajan tulee myös huomioida, että välimatka hevoseen tulee säilyä myös ohituksen jälkeen, eikä hevosen eteen saa kiilata. (Suomen matkaratsastusseura) Hevosen taakse ei kuitenkaan kannata jäädä turhaan odottelemaan, ellei ratsastaja kättänsä nostamalla näin viesti, sillä hevonen on hyvien aistiensa vuoksi huomannut jo takaa tulevan auton ja voi hermostua jos auto jää liian pitkäksi aikaa ajamaan taakse. Ohi kannattaa siis mennä reippaasti edellä mainittujen ohjeiden mukaan (Liikenneturva.)

Autoilijan tullessa hevosta vastaan tulee kuljettajan huomioida ensimmäisenä auton valot. Aivan kuten pimeällä toisen auton tullessa vastaan, täytyy kaukovalot vaihtaa lähivaloille. Hevonen voi yhtälailla häikäistyä kaukovaloista ja mahdollisesti myös pelätä autoa kirkkaita kaukovaloja. Ajonopeutta alennetaan ajoissa ja hevosta kunnioitetaan ohitustilanteessa. On tärkeää muistaa, että hevosen kyydissä on ihminen jonka henki on vaarassa, jos ohitusta ei hoideta oikein (Suomen matkaratsastusseura).

Kuva 5 Ratsukon kohtaaminen tiellä autoilijan näkökulmasta (Roth, 2016)

Kohtaamistilanteissa autoilijan tulee pitää kunnollinen turvaväli ja hiljentää reilusti vauhtiaan. Lähdettäessä ohittamaan hevosta, on jätettävä reilusti tilaa ja vältettävä yllättäviä otteita, jotka voivat pelästyttää hevosen. Hevonen voi säikähtää jos autoilija tulee liian lähelle lujaa vauhtia, mutta myös äkilliset äänet, pyöristä sinkoavat kivet, ojasta lennähtävä muovipussi tms. voivat herättää hevosessa pelkoa. Lisäksi on erittäin tärkeää pyrkiä seuraamaan ratsastajan tai ohjastajan antamia merkkejä, sillä näin pystytään viestimään autoilijalle, esimerkiksi milloin olisi mahdollisimman turvallista ohittaa.

Hevoset kasvattavat jatkuvasti suosiotaan Suomessa. Ratsastusta harrastaa arviolta noin 145 000 suomalaista ja lajin suosio on edelleen voimakkaassa kasvussa. Myös hevosten määrä on nousussa ja tällä hetkellä Suomessa on yli 70 000 hevosta. Ratsastajan oman turvallisuuden kannalta on tärkeää muistaa, että riittävät ratsastustaidot, hevosen soveltuvuus maastoratsuksi sekä kunnolliset turvavarusteet, kuten kypärä ja turvaliivit, ovat erittäin tärkeitä. Syyspimeän aikaan on syytä ottaa käyttöön kunnolliset heijastimet. Myös reittivalintoja tulisi harkita huolella ja välttää teitä, joilla liikenne on vilkasta tai joilla ratsastaminen on muutoin riski. Maastoon tulisi lähteä ratsain mieluummin porukassa kuin yksin.

3.6 Ratsastajan/ohjastajan käsimerkit

Ratsastaja sekä ohjastaja voivat viestiä muille tiellä liikkujille aikomuksiaan ja ohjeita käsimerkkien avulla. Käsimerkeillä voidaan ilmoittaa autoilijalle, että hänen on parasta pysähtyä, hän voi ohittaa hevosen tai hevonen on kääntymässä vasemmalle tai oikealle menevälle tielle. Näitä käsimerkkejä on noudatettava ja sen vuoksi onkin tärkeää, että jokainen tiellä liikkuja tietäisi, mitä käsimerkeillä viestitään.

Ratsastajan tai ohjastajan nostaessa kätensä pystyyn, täytyy autoilijan pysähtyä. Ratsastaja voi esimerkiksi pyytää autoa pysähtymään jos hevonen on peloissaan, säikähtänyt tai takaa on tulossa lisää ratsukoita, joita autoilija ei vielä huomaa. (Liikenneturva.) Pysähtyminen ratsastajan tai ohjastajan näyttämän käsimerkin vuoksi on erittäin tärkeää, jotta vältetään mahdolliset vaaratilanteet ja molemmat osapuolet pääsevät tilanteesta mahdollisimman rauhallisesti pois.

Kuva 6 "Pysähdy/Hiljennä" -käsimerkki (Tajakka, 2016)

Luvan ohittamiseen tai matkan jatkamiseen pysähtymisen jälkeen ratsastaja tai ohjastaja antaa liikkujalle kädellä (Muurinen, 2008.). Tämän merkin nähtyään autoilija voi rauhallisesti ohittaa hevosen, ilman että siitä aiheutuu vaaraa autoilijalle, hevoselle tai ratsastajalle/ohjastajalle. Tällaisissa tilanteissa hevonen on rauhallinen ja ratsastaja tai ohjastaja tuntee että hevonen ei pelästy ohitusta.

Ratsastaja tai ohjastaja voi käyttää kättään "vilkkuna" aivan kuten pyöräilijätkin (JYPS). Ihmisen näytessä hevosen selästä tai kärryiltä kädellään merkkiä vasemmalla, on hän kääntymässä sinne päin. Sama pätee oikealle kääntymistä, tällöin merkki näytetään oikealla kädellä. Käsi ojennetaan haluttuun suuntaan suoraksi, jolloin takana tulevat tietävät että hevonen on kääntymässä, eivätkä lähde esimerkiksi ohittamaan.

Kuva 7 "Vilkku" -käsimerkki (Tajakka, 2016)

3.7 Heijastinvarusteet

Ratsastajan tai ohjastajan olisi tärkeää huolehtia omasta sekä hevosensa näkyvyydestä yleisillä teillä liikuttaessa. Heijastimien sekä muiden näkyvyyttä parantavien varusteiden käytöstä on paljon hyötyä, sillä niiden avulla omaa näkyvyyttä lisätään useilla sadoilla metreillä ja onnettomuuksien riskit pienevät, kun muut liikenteessä liikkujat pystyvät havaitsemaan hevosen ajoissa. Vastuu heijastinvarusteiden käytöstä on talliyrittäjillä ja heidän tulisikin tarjota asiakkailleen asianmukaiset heijastinvarusteet.

Hevosen kanssa liikuttaessa kohtaaminen auton tai muun moottoriajoneuvon kanssa voi tapahtua yllättäen. Tämän vuoksi onkin tärkeää että omaan näkyvyyteen on panostettu. Tällä tavoin kohtaaminen voidaan ennakoida aiemmin, sillä oma näkyvyys lisääntyy sadoilla metreillä ja autoilija tai muulla moottoriajoneuvolla liikkuva henkilö ehtii toimimaan tilanteessa paremmin (Hevosella Liikenteessä, 2015.)

Kuva 8 Heijastinvarusteltu ratsukko (Roth, 2016)

Vastuu siitä että ratsastajat, ohjastajat, hevoset sekä hevosajoneuvot näkyvät mahdollisimman hyvin autoilijalle, on ravi- ja ratsastustallien asiakkailta sekä yrittäjiltä. (Tiehallinto, 2002.) Kypäränkäyttö on säädetty pakolliseksi Suomen Ratsastajainliiton hyväksymillä ratsastuskouluilla. Raviurheilun parissa kypäränkäyttöä vaaditaan varikkoalueella valjastettua hevosta käsiteltäessä sekä raviradalla ajettaessa. Ratsu- ja ravitallien tulee itsenäisesti vastata siitä, että heidän asiakkaansa hallitsevat turvallisen tiellä liikkumisen taidot (Tiehallinto, 2002.)

Puettaessa heijastimia itselle sekä hevoselle, on tärkeää varmistua siitä, että näkyvyys on yhtä hyvin taattu jokaiseen suuntaan. Heijastimia tulee sijoittaa eteen, taakse, oikealle ja vasemmalle, mutta on huomioitava myös se, että heijastavia materiaaleja olisi eri korkeuksilla. Hyviä paikkoja heijastimille ovat hevosen jalat, rintaremmi, hevosen häntä, kärryn aisat, suitset sekä ohjat (Hevosella Liikenteessä, 2015.) Ensimmäisinä auton valokiilaan osuvat hevosen jaloissa olevat heijastimet (Piminäinen, 2015 s. 44). Markkinoilla on saatavilla myös heijastavia loimia, jolloin lähes koko hevonen peittyy heijastavaan materiaaliin.

Kuva 9 Heijastinloimi (Tajakka, 2016)

Ratsastajalla tai ohjastajalla olisi hyvä olla heijastin kypärässä sekä heijastinliivi puettuna takin päälle. Heijastinnauhaa voitaisiin pukea myös ratsastajan/ohjastajan jalkoihin, esimerkiksi ratsastussaappaiden päälle. Kun heijastimia on useita ja ne on sijoitettu eri puolille hevosta ja ratsastajaa, on vastaanottajan helpompi hahmottaa, mitä tuleman pitää. Heijastimia käytettäessä tulee myös huomioida niiden värit. Vaaleat heijastimet osoittavat eteenpäin ja punaiset taaksepäin. Näin autoilijan on helpompi hahmottaa, minne suuntaan hevonen on menossa (Hevosella Liikenteessä, 2015.).

Kuva 10 Heijastinvarusteltu ratsukko (Roth, 2016)

Nykyään heijastimien lisäksi on tarjolla paljon erilaisia valoratkaisuja. Valot tulee pukea samoin kuten heijastimet, osoittamaan eri suuntiin sekä eri korkeuksille. Valojen sijoittamisessa on tärkeä muistaa sama ohje kuin heijastimissa, eli valkoisen valon on osoitettava eteenpäin ja punaisen taaksepäin. Näin saadaan viestittyä toimivasti muulle liikenteelle omaa kulkusuuntaa pimeässä.

Kypärään valoksi voidaan asentaa esimerkiksi otsalamppu. Otsalampun olisi hyvä olla sellainen, joka heijastaa valkeaa valoa eteen ja takana olisi punainen vilkkuvalo. Hevosta ajettaessa aisoihin saadaan kiinnitettyä eteenpäin valkoista heijastavat valot ja kärryjen takaosaan punaista heijastavat valot (Hevosella Liikenteessä, 2015.).

Kuva 11 Otsalampulla ja varoituskolmiolla varustettu kypärä (Tajakka, 2016)

4 TÖN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

Tässä osiossa kerrotaan työn tavoitteista ja tutkimuksen toteutuksesta. Osiossa esitellään tutkimusmenetelmä ja tutkimuksen toteutus. Osiossa arvioidaan myös tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä.

Idea opinnäyteyöhön syntyi eräänä syksyisenä päivänä, kun Tuire oli ajamassa hevostaan kotinsa lähetyvillä sijaitsevalla valtatiellä. Valtatien pientareella oli yhtäaikaaisesti mopoilijoita, jotka tarkoituksellisesti yrittivät säikytellä hevosta mm. kaasuttelemalla. Viimeaikoina myös uutisissa ja sosiaalisessa mediassa, oli esiintynyt paljon otsikoita sekä keskustelua autoilijoiden tai mopoilijoiden aiheuttamista vaaratilanteista, joissa hevonen oli ollut osallisena. Aloimme tutkia aihetta internetistä sekä kirjoista, ja selvittää, oliko siitä tehty aikaisempaa tutkimustyötä. Meille selvisi pian että laajempaa ohjeistusta ei ole aiheesta olemassa, ja että hevosen ohitus- ja kohtaamistilanteista on laadittua aikaisemmin vain lyhempiä artikkeleja. Silloin päätimme alkaa tekemään opinnäytetyötä aiheesta Hevonen liikenteessä. Opinnäytetyön yhteistyökumppaneitamme ovat Liikenneturva Oy ja Iisalmelainen autokoulu Liikenne Kymppi Oy.

Liikenneturvasta yhteyshenkilönämme toimii Tuula Taskinen, joka on laatinut samaisesta aiheesta julkaisuja itsekin. Keskustelimme Tuula Taskisen kanssa ennen varsinaisen työn aloittamista siitä, mihin työ olisi järkevintä kohdentaa. Tapaamisen aikana päätimme aloittaa opinnäytetyön tekemisen kyselytutkimuksen laatimisella. Pohdimme yhdessä, että tekisimme hieman selvitystyötä Pohjois-Savon alueelta, onko hevosihmisille sattunut liikenteessä hevosella liikuttaessa vaaratilanteita ja millaiseksi he kokevat autokoulujen aiheeseen liittyvän opetuksen. Halusimme pääasiassa vaikuttaa nuorten ajo-opetukseen, joten päätimme myös laatia opetusvideon autokoulujen kansalliseen käyttöön hevosen oikeaoppisesta kohtaamis- ja ohitustilanteista. Tämän vuoksi pyysimme yhteistyökumppaniksemme myös Iisalmelaista autokoulua, Liikenne Kymppiä. Autokoululta yhteistyöhenkilönämme toimii Jouni Korhonen, joka auttoi meitä opetusvideon kuvaamisessa sekä editoinnissa.

4.1 Tutkimusmenetelmä ja tutkimuksen toteutus

Opinnäytetyömme tutkimusmenetelmä on määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus. Kvantitatiivisella tutkimuksella voidaan tutkia laajaa joukkoa (Sirkka Hirsjärvi, 2007). Tutkimus sisältää kuitenkin myös laadullisen, eli kvalitatiivisen tutkimuksen osioita, sillä tutkimuksessa esitetyissä kysymyksissä on piirteiltään laadullisia kysymyksiä. Tutkimus toteutettiin pohjoissavolaisille hevosyrittäjille sekä -harrastajille, joten kyseessä on kokonaistutkimus. Tutkimus toteutettiin survey-tutkimuksena, eli asiat kysytään kaikilta vastaajilta täsmälleen samalla tavalla (Hiltunen, 2008). Kyselytutkimus on menetelmä, jolla voidaan tarkastella suuren joukon mielipiteitä ja asenteita (Anttila, 1998).

Aloitimme tutkimuksen laatimisen kyselylomakkeen tekemisellä. Lomaketta tehdessä, pohdimme kysymysten asettelua ja järjestystä. Osa tutkimuksemme kysymyksistä oli avoimia kysymyksiä, joihin vastaajat pystyivät kertomaan lyhyitä tarinoita kokemuksistaan. Muita kysymystyypppejä olivat asteik-

koihin, eli skaaloihin perustuvat kysymykset, peruskysymykset sekä monivalintakysymykset. Avomissa kysymyksissä saa vastata mitä tahansa. Monivalintakysymyksissä tutkija laatii valmiit vastausvaihtoehdot, peruskysymyksessä voidaan valita vain yksi vastausvaihtoehto ja skaaloihin perustuvissa kysymyksissä valitaan vaihtoehto, joka on vastaajan mielipiteen mukainen, eli miten voimakkaasti hän kokee olevansa joko samaa tai erimieltä asiasta.

Kyselylomake laadittiin Webropol-ohjelmalla. Kysymykset koottiin ohjelmaan ja saadut tulokset tallentuivat sinne. Kysely lähetettiin kohderyhmälle sähköpostin välityksellä. Sähköpostiosoitteet saimme internetistä pohjoissavolaisten hevostallien kotisivuilta. Lisäksi lähetimme kyselyn sähköpostilla kaikille pohjoissavolaisille ratsastusseuroille, joita pyysimme välittämään kyselyn kaikille jäsenilleen.

Vastausaikaa kohderyhmällämme oli reilu kuukausi ja kysely suljettiin tammikuun loppupuolella, jonka jälkeen aloitimme vastausten analysoinnin. Aineistoa voidaan analysoida monin eri tavoin. Tutkimuksemme käytimme tilastollista menetelmää sekä päättelykykyä. Analyysissä pyrittiin tuomaan esille vastaajien kertomuksia sattuneista tilanteista liikenteessä sekä heidän mielipiteitään taulukoiden ja kuvaajien avulla.

4.2 Tutkimuksen aineisto

Tutkimuksen aineisto syntyi kyselytutkimuksemme tuotoksena. Pohjoissavolaisista hevosyrittäjistä kyselymme vastasi yhteensä 69 henkilöä. Kyselymme oli keskimittainen, sillä se sisälsi 18 kysymystä, joiden joukossa oli avoimia kysymyksiä. Tutkimusaineiston kerääminen sähköpostin välityksellä oli aikaa säästävää sekä yksinkertainen menetelmä.

4.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksissa virheiden syntyminen on mahdollista, joten on tärkeää arvioida myös tutkimuksen ja sen tulosten luotettavuutta. Reliaabelius tarkoittaa tutkimuksen mittaustulosten toistettavuutta (Sirkka Hirsjärvi, 2007). Tutkimus on helposti toistettavissa, joten tutkimuksen reliabiliteetti on luotettava. Tutkimuksen validius eli pätevyys tarkoittaa tutkimusmenetelmän tai mittarin kykyä mitata juuri sitä, mitä sen on tarkoituskin mitata (Sirkka Hirsjärvi, 2007). Menetelmät ja mittarit eivät aina vastaa niitä asioita, joita tutkija luulee tutkivansa. Tästä esimerkkinä on se, että vastaajat esimerkiksi ymmärtävät kysymykset eri tavalla, kuin tutkija on ajatellut.

Opinnäytetyömme tutkimuksen kysymysten järjestystä harkittiin tarkasti ja pyrimme pitämään kysymykset selkeinä. Tutkimuksemme noudattaa eettisiä arvoja, sillä osallistuminen oli siihen täysin vapaaehtoista ja vastaajat antoivat mielipiteensä anonymisti. Analysoinnissa purimme kyselyn tulokset myös juuri sellaisina kuin ne olivat, emmekä vääristelleet niitä.

4.4 Opetusvideomateriaalin tuottaminen

Opinnäytetyömme on lisäksi toiminnallinen, sillä sen tuotoksena syntyi myös opetusvideo autokoulujen käyttöön hevosen oikeaoppisesta kohtaamis- ja ohitustilanteesta sekä heijastimien tärkeyttä kuvaava video. Videot on kuvattu kahdella eri välineellä. Heijastinvideon kuvasimme, alustavista suunnitelmista poiketen, älypuhelimien kameralla. Ohitus- ja kohtaamisvideot kuvasimme järjestelmäkameralla. Heijastinvideo kuvattiin 2.11.2015 ja loput videot saimme kuvattua 4.3.2016. Videoihimme saimme apua kahdelta vapaaehtoiselta henkilöltä, jotka suostuivat ratsastamaan hevosilla heijastinvideota kuvattaessa. Lisäksi saimme ohitus- ja kohtaamisvideoihin avuksi Liikenne Kymppi Oy:n ajo-opettaja Jouni Korhosen sekä Liikenne Kymppin opetuskäytössä olevan auton.

Kuvasimme videot Iisalmessa Ruottilan tilalla ja videoissa käytimme kolmea eri hevosta. Tuiren omistamaa Princess Doris nimistä lämminveristä ravihevosta käytettiin kohtaamis- ja ohitustilanteissa sekä Tuiren isän omistamia Lady Mamisaa ja Bonfire Boyta heijastinvideon kuvaamisessa. Lady Mamisa ja Bonfire Boy ovat myöskin rodultaan lämminverisiä ravihevosia. Tarvittavat varusteet hevosille löytyivät omasta takaa. Ensimmäinen kuvaamamme video oli heijastinvideo, jossa tarkoituksenamme oli tuoda esille heijastimien vaikutusta ratsukkojen näkyvyyteen. Videon kuvasimme älypuhelimien kameralla pimeänä syysiltana marraskuussa 2015.

Heijastinvideolla esiintyy kaksi hevosta, joilla ratsastetaan kävelyvauhtia kohti autoa, jossa on kaukovalot päällä. Toisella hevosista on heijastimia ja toinen hevonen kulkee täysin ilman heijastimia. Heijastinvarustellulla ratsukolla oli käytössä heijastavat vuohissuojat hevosen jaloissa, heijastava rintaremmi, heijastimia suitsissa ja lisäksi ratsastajalla oli yllään heijastinliivi sekä otsalamppu. Hevoset kävelivät kohti autoa noin 400 metrin pituisen matkan. Tällä matkalla heijastimilla varustettu hevonen näkyi koko ajan ja varsinkin ratsastajan otsalamppu näkyi kauas, kun taas ilman heijastimia kulkenut hevonen alkoi erottua auton kaukovaloissa vasta 34 metrin päässä autosta.

Videoiden kuvaamisessa on otettava huomioon useita tekijöitä. Ulkona kuvattaessa tulee huomioida sääolosuhteet, esimerkiksi sankassa lumisateessa tai vesisateessa emme saa kuvattua tarkoituksemme sopivaa videota. Myös valo on ja sen suunta on huomioitava videota kuvattaessa. Vastavalo ei kannata kuvata, sillä videokuvan näkyvyys olisi tällöin melko huono. Kamera täytyy suunnata niin, että valo tulee takaapäin kuvattavaan kohteeseen. Äänen kuuluvuudesta meidän ei tarvitse huolehtia, sillä videomme tulevat olemaan äänettämiä.

Kuvattaessa laadullisesti hyvää videota on tärkeää huomioida, että kamera ei heilu kuvattaessa. Kamera olisi hyvä saada asetettua jalustalle, jotta videosta tulee vakaa. Kuvattaessa videota tulee tarkentaa kamera oikeaan kohteeseen. Videomateriaalista tulee käyttökelpotonta, jos kamera on tarkentanut esimerkiksi pellon reunassa olevaan paaliin, eikä tarkoituksen mukaisesti hevoseen tai autoon.

4.4.1 Kuvaussuunnitelma: heijastinvideo

Taulukko 2 Heijastinvideon kuvaussuunnitelma

Nro	Kuvakulma	Ääni	Kesto	Päivämäärä
1	Suoraan edestä, kuvataan ratsukojen saapumista	Ei ääntä	3 min	02.11.2015

Ensimmäinen video, jonka suunnittelimme, oli heijastinvideo. Ajatuksena oli saada kuvattua se yhdellä otolla, sillä kuvakulmia tai ääntä ei tarvinnut säätää kesken kuvauksen. Videon maksimipituudeksi ajateltiin kolmea minuuttia. Suunnitelmana oli editoinnin yhteydessä nopeuttaa videon alkua, jolloin sen kestokin lyhenee huomattavasti.

4.4.2 Kuvaussuunnitelma: ohitusvideo

Taulukko 3 Ohitusvideon kuvaussuunnitelma

Nro	Kuvakulma	Ääni	Kesto	Päivämäärä
1	Kuvataan suoraan sivulta, niin että seurataan autoa	Ei ääntä	1min	4.3.2016
2	Kuvataan suoraan sivulta, niin että seurataan hevosta	Ei ääntä	1min	4.3.2016
3	Kuvataan auton sisältä	Ei ääntä	1min	4.3.2016

Ohitusvideon pituudeksi on ajateltu alustavasti 1-2 minuuttia, sillä siinä ajassa ohitus tapahtuisi oikeassakin tilanteessa. Ääntä ei videoon tarvita, sillä aiomme lisätä editoinnin yhteydessä ohjetekstejä videoon, jotka selvittävät tapahtumien kulkua. Kuvaamme videot kolmesta eri kuvakulmasta, joista valitsemme lopuksi tarkoitukseemme sopivimman.

4.4.3 Kuvaussuunnitelma: kohtaamisvideo

Taulukko 4 Kohtaamisvideon kuvaussuunnitelma

Nro	Kuvakulma	Ääni	Kesto	Päivämäärä
1	Kuvataan suoraaan sivulta, niin että seurataan autoa	Ei ääntä	1min	4.3.2016
2	Kuvataan suoraaan sivulta, niin että seurataan hevosta	Ei ääntä	1min	4.3.2016
3	Kuvataan auton sisältä	Ei ääntä	1min	4.3.2016

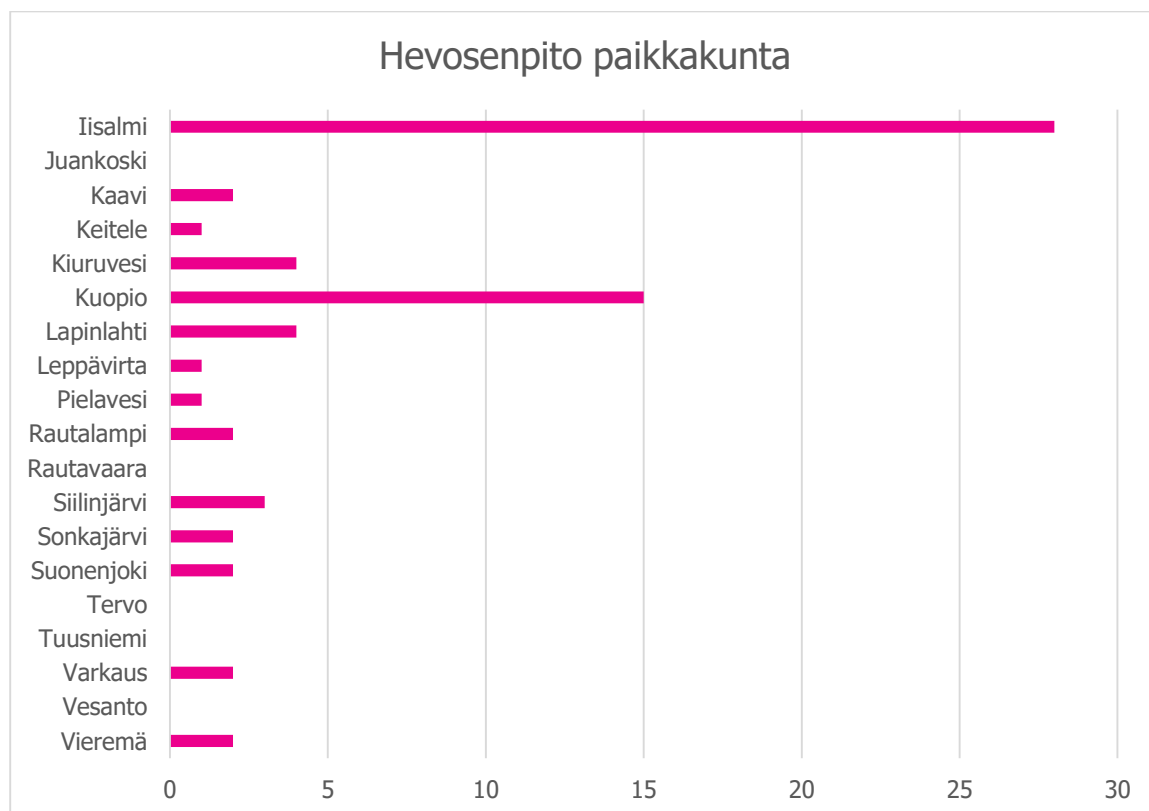
Kohtaamisvideon pituudeksi on ajateltu alustavasti 1-2 minuuttia, sillä siinä ajassa ohitus tapahtuisi oikeassakin tilanteessa. Ääntä ei videoon tarvita, sillä aikeenamme on lisätä editoinnin yhteydessä ohje tekstit videoon, jotka selvittävät tapahtumien kulkua. Kuvaamme videot kolmesta eri kuvakulmasta, joista valitsemme tarkoitukseemme sopivimman.

5 TULOKSET JA TULOSTEN TARKASTELU

Sähköpostilla välitettyyn kyselyyn vastasi kaikkiaan 69 hevosyrittäjää ja -harrastajaa Pohjois-Savosta. Vastausprosenttia emme pysty määrittelemään, sillä kyselyä jaettiin myös ratsastusseurojen kautta heidän jäsenilleen. Lisäksi kyselyyn vastanneet henkilöt jakoivat kyselymme linkkiä eteenpäin omille tuttavilleen. Näin ollen, on mahdotonta arvioida, kuinka monta henkilöä kysely loppujen lopuksi tavoitti. Kysely sisälsi yhteensä 18 kysymystä, joten saatu aineisto on melko laaja. Laajuutta saatuun aineistoon lisäsi se, että kysely sisälsi avoimia kysymyksiä, joissa vastaajat saivat omin sanoin jakaa kokemuksiaan ja mielipiteitään.

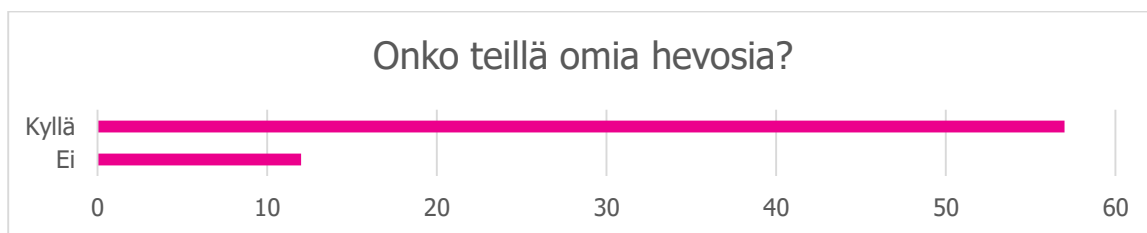
5.1 Taustatiedot

Kyselymme alkoi vastaajan paikkakunnan selvityksellä. Kysymys muotoiltiin niin, että se koski hevosenpitoa paikkakuntaa, eikä vastaajan asuinpaikkakuntaa. Tarkoituksena oli selvittää hevosen kanssa tiellä liikkumista, joka yleensä tapahtuu hevosenpitoa paikkakunnalla. Vastausvaihtoehtoina olivat kaikki Pohjois-Savon kunnat. Vastaajia oli yhteensä 69, joista suurin osa (28) oli Iisalmesta. Toiseksi eniten vastaajia löytyi Kuopiosta (15) ja kolmanneksi eniten Kiuruvedeltä sekä Lapinlahdelta (4). Vastaajista kolme oli Siilinjärveltä ja kaksi oli Kaavilta, Rautalammilta, Sonkajärveltä, Suonenjoelta, Varkaudesta sekä Vieremältä. Keiteleeltä, Leppävirralta ja Pielavedeltä oli jokaisesta kunnasta vain yksi vastaaja. Emme saaneet lainkaan vastauksia Juankoskelta, Rautavaaralta, Tervosta tai Vesannolta.

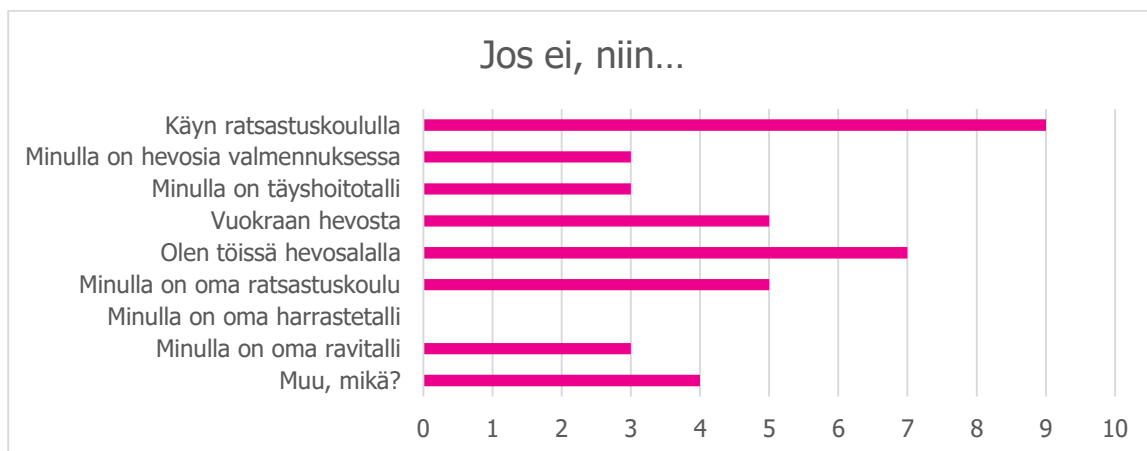
Kuvio 1 Hevosenpito paikkakunta (n=69)

Kysymykseen ”Onko teillä omia hevosia” vastasi 69 henkilöä. Vastaajista suurin osa, eli 57, vastasi omistavansa omia hevosia. Vähemmistöllä, eli 12:sta, ei ollut omia hevosia, vaan he harrastavat muiden hevosilla.

Kuvio 2 Onko teillä omia hevosia? (n=69)

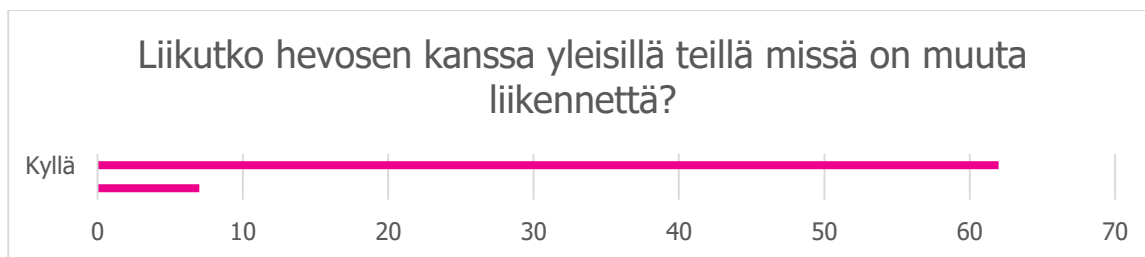
Kysymyksessä numero kolme selvitimme, kuinka vastaajat harrastavat hevosia, mikäli heillä ei ole omia hevosia. Vastaajia kysymykseen oli yhteensä 24. Suurin osa vastaajista, eli yhdeksän henkilöä, vastasi käyvänsä ratsastustallilla. Seitsemän vastaajaa kertoi olevansa töissä hevosalalla ja viisi vastaajista vuokrasi hevosta tai omisti ratsastuskoulun. Vastaajista neljä, valitsivat vastaukseksi kohdan ”Muu, mikä?”. Selityksenä tähän kohtaan vastaajat kertoivat ratsastavansa satunnaisesti kavereiden hevosia tai liikuttavansa satunnaisesti tuttujen hevosia. Kolme vastaajista omisti ravitallin, täyshoitotallin tai toimi itsenäisesti valmentajana. Yhdelläkään vastaajista ei ollut omaa harrastetallia.

Kuvio 3 Jos ei, niin... (n=24)

5.2 Yleisillä teillä liikkuminen

Kysymyksessä numero neljä selvitettiin sitä, että liikkuvatko hevosharrastajat ja/tai hevosalan ammattilaiset hevosillaan yleisillä teillä, joissa on myös muuta liikennettä. Tähän kysymykseen vastasi 69 henkilöä, joista 61 kertoi liikkuvansa yleisillä teillä. Tästä voidaan päätellä, että loput seitsemän ratsastavat tai ajavat hevosillaan yksityisillä teillä tai suljetuilla ratsastusalueilla.

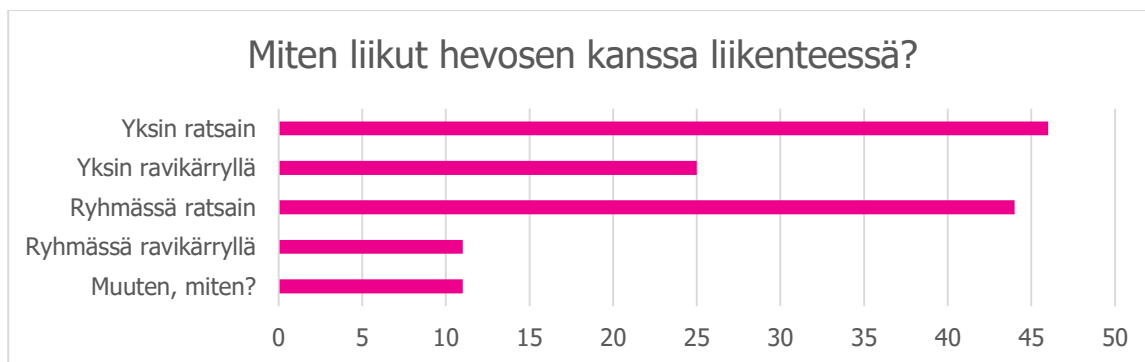
Kuvio 4 Liikutko hevosen kanssa yleisillä teillä? (n=69)

Viidennessä kysymyksessä selvitimme kuinka usein hevosharrastaja ja/tai hevosalan ammattilainen liikkuu yleisillä teillä, joilla on myös muuta liikennettä. Vastauksia kysymykseen tuli 69 henkilöltä. Vastaajista lähes puolet, eli 34, vastasi liikkuvansa yleisillä teillä useita kertoja viikossa. Neljätoista vastaajaa kertoi liikkuvansa yleisillä teillä muutaman kerran kuukaudessa. Vastaajista kuusi ei liikkunut yleisillä teillä, joilla on myös muuta liikennettä, lainkaan. Viisi vastaajista vastasi liikkuvansa yleisillä teillä joko kerran viikossa tai parin kuukauden välein. Kerran vuodessa yleisillä teillä liikkujia oli kolme ja selvänä vähemmistönä olivat puolen vuoden välein tiellä liikkujat, joita oli kyselyyn vastanneista vain kaksi.

Kuvio 5 Kuinka usein liikutte yleisillä teillä hevosten kanssa? (n=69)

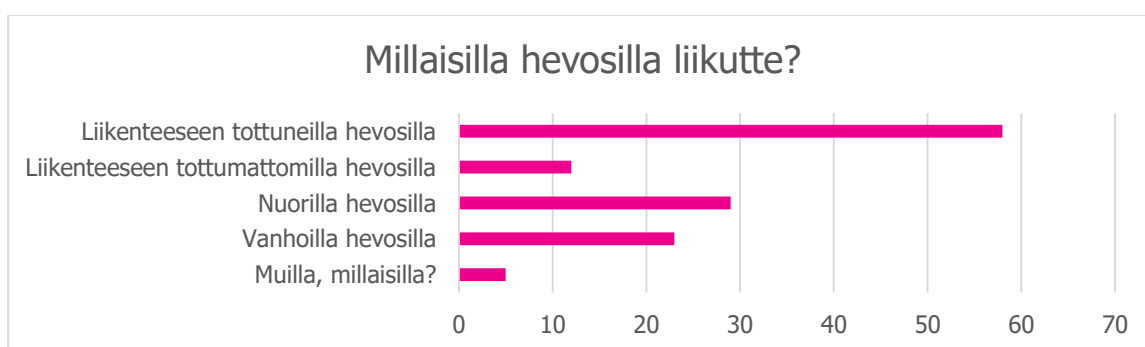
Kuudennessa kysymyksessä kysyttiin: "Miten liikut hevosen kanssa liikenteessä?". Tähän kysymykseen saimme vastauksia 66 henkilöltä. Suurin osa vastaajista, eli 46, kertoi liikkuvansa liikenteessä yksin ratsain. Toiseksi eniten vastauksia, eli 44, sai vaihtoehto "Ryhmässä ratsain". Tästä voidaan myös päätellä, että kyselyyn vastanneista suurin osa on ratsastusalan harrastajia tai ammattilaisia.

Kuvio 6 Miten liikut hevosen kanssa liikenteessä? (n=69)

Ravipuolen harrastajista 24 kertoi liikkuvansa yleisen liikenteen seassa yksin ravikärryillä, kun taas ryhmässä ravikärryillä liikkujia oli vain kymmenen henkilöä kaikista vastaajista. Lisäksi loput kymmenen kyselyyn vastanneista kertoivat liikkuvansa liikenteessä muilla keinoin, joita olivat taluttaen, valjakkovaunuilla ja ryhmien kanssa maastossa.

”Millaisilla hevosilla liikutte?” oli seitsemännen kysymyksen aiheena. Vastaajia kysymykseen oli kaikkiaan 66 kappaletta. Huomattava enemmistö, 58 vastaajaa, kertoi liikkuvansa jo liikenteeseen tottuneilla hevosilla. Vastaajista 29 kertoi liikkuvansa teillä nuorilla hevosilla kun taas 23 vastaajaa kertoi liikkuvansa vanhoilla hevosilla. Ainoastaan 12 vastaajaa kertoi liikkuvansa teillä liikenteeseen tottumattomilla hevosilla. Ainoastaan viisi vastaajista valitsi kohdan ”Muilla, millaisilla?” ja antoivat tähän neljä seuraavanlaista vastausta: 1) ”Henkilöautoihin tottunut hevonen, joka pelkää peräkärryjä ja isoja kulkuneuvoja”, 2) ”Kaikilla yllämainituilla”, 3) ”Toinen pomminvarma liikenteessä, mutta toisella huonoja kokemuksia autoista ja voi lähteä suuntaan X jos auto tulee rinnalle” sekä 4) ”Hevoset joilla ei ole liikuttu liikenteessä oppivat kyllä, kun porukassa mennään ja muut hevoset ovat rauhassa sekä opettavat muita”.

Kuvio 7 Millaisilla hevosilla liikutte? (n=66)

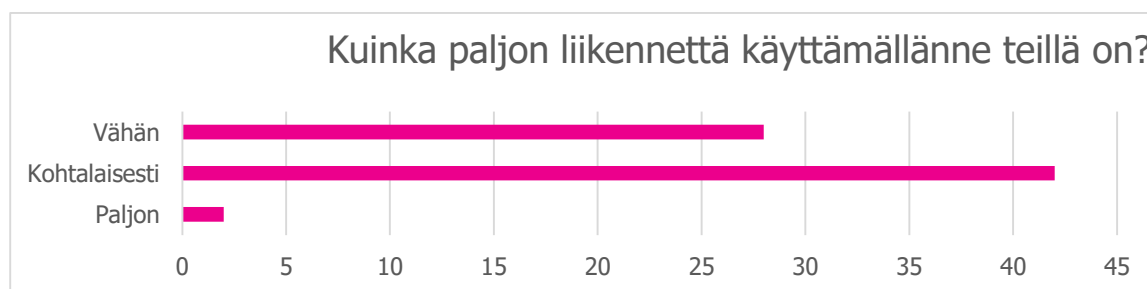
Kahdeksannessa kysymyksessä selvitettiin hevosten kanssa tiellä liikkujien heijastinten tai muiden näkyvyyttä lisäävien varusteiden käyttöä. Kysymykseen vastasi 65 henkilöä joista 60:tä kertoi käyttävänsä heijastimia, kun taas viisi vastaajista liikkuu teillä ilman minkäänlaisia lisävarusteita. Jatkokysymyksenä vastaajat saivat tarkemmin kertoa, millaisia varusteita heillä tarkalleen käytössään on. Yleisimpiä lueteltuja näkyvyyttä lisääviä varusteita olivat heijastinhuomioliivit, hevosten heijastinsuo-

jat, otsalamput, heijastimet hevosen muissa varusteissa esimerkiksi rintaremmissä tai suitsissa, heijastinloimet ja jalustinheijastimet. Lisäksi valjakoilla, jotka liikkuvat hevosten kanssa teillä kärryillä tai vaunuilla, oli käytössään varoituskolmioita sekä jopa jouluvaloja lisäämään näkyvyyttä.

Kuvio 8 Käytättekö näkyvyyttä lisääviä varusteita? (n=65)

Kysymys numero yhdeksän käsitteli aihetta, kuinka paljon liikennettä hevosen kanssa liikkumiseen käytetyillä teillä on. Tähän kysymykseen vastasi 64 henkilöä. Neljäkymmentäkaksi henkilöä vastanneista kertoi liikkumiseen käytettävillä teillä olevan liikennettä kohtalaisesti, kun taas 28 vastaajaa liikkui teillä, joilla on vain vähän muuta liikennettä. Ainoastaan kaksi vastaajaa kertoi liikkuvansa vilkaasti liikennöidyillä teillä.

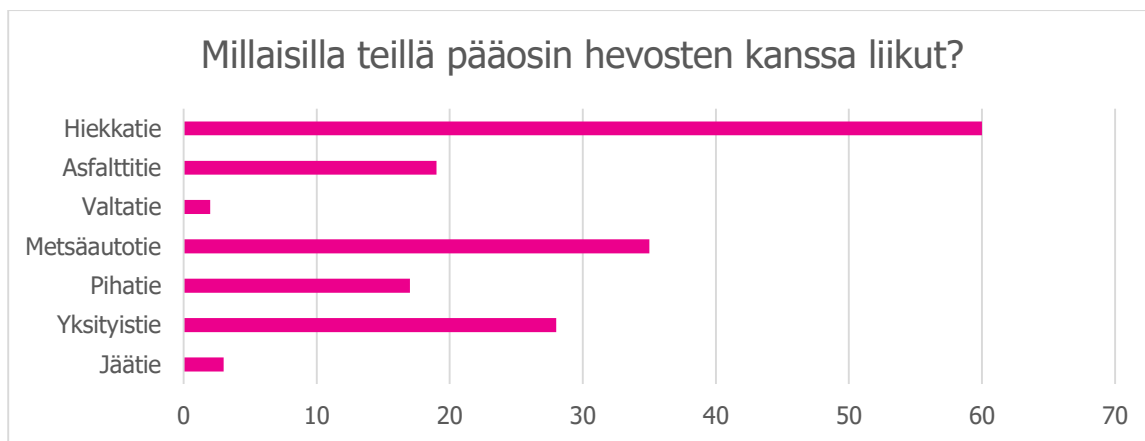

Kuvio 9 Kuinka paljon liikennettä käyttämällänne teillä on? (n=64)

5.3 Tieliikenne ja turvallisuus

Tässä kysymysoiossa haluttiin ottaa selvää, millaisilla teillä hevosten kanssa liikutaan sekä muutamalla kysymyksellä tiedusteltiin turvallisuusasioita. Kymmenes kysymys oli ”Millaisilla teillä pääosin hevosten kanssa liikut?”, ja siihen saatiin kaikkiaan 66 vastausta. Suurin osa vastaajista, eli 60 henkilöä, kertoi liikkuvansa hevosten kanssa hiekkateillä. Toiseksi suosituimmat tietyypit olivat metsäautotie, (35), yksityistie, (28) sekä asfalttatie (19). Lisäksi jotkut kertoivat käyttävänsä liikkumiseen pihaiteita (17), jääteitä (3) ja jopa valtateitä (2).

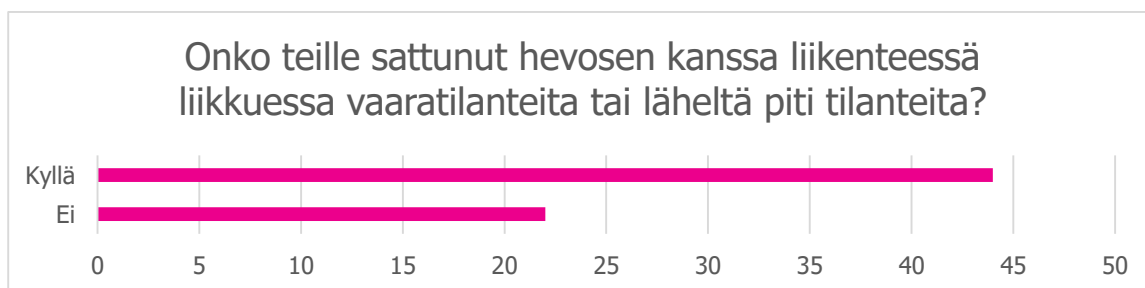
Kuvio 10 Millaisilla teillä liikutte? (n=66)

Yhdestoista kysymys selvitti, kokevatko hevosalan harrastajat ja/tai ammattilaiset olonsa turvalliseksi liikkeessään hevosten kanssa yleisillä teillä. Tähän kysymykseen vastasi 67 henkilöä. Heistä 40 koki olonsa turvalliseksi liikkeessään yleisillä teillä hevosten kanssa, kun taas 27 vastaajalla on yleisillä teillä liikuttaessa hieman epävarma olo.

Kuvio 11 Koetteko olonne turvalliseksi liikkeessänne tiellä? (n=67)

Seuraavaksi kysyttiin mahdollisista tapahtuneista vaaratilanteista, tai läheltä piti -tilanteista. Vastajista 44 kertoi joutuneensa kohtaamaan vaaratilanteita, kun taas 22 heistä oli selvinnyt toistaiseksi ilman niitä. Jatkokysymyksenä sai avoimesti kertoa sattuneista tapahtumista. Tähän avoimeen kysymykseen saimme kaiken kaikkiaan 43 tarinaa.

Kuvio 12 Onko teille sattunut vaaratilanteita? (n=66)

Yleisimmän tarinassa toistunut tapahtumakuvio koostui liian lujaa ohi tai kohti ajavasta autosta, jolloin hevonen oli säikähtänyt. Usein autoilijat eivät olleet myöskään väistäneet tiellä vastaan tullutta ratsukkoa ja olivat saattaneet lisäksi soittaa äänitorvea, jolloin hevoset olivat myös säikähtäneet pahasti. Vastauksista tuli esille, että tapaturmia oli monelle vastaajalle jo sattunut. Esimerkiksi yksi vastaajista

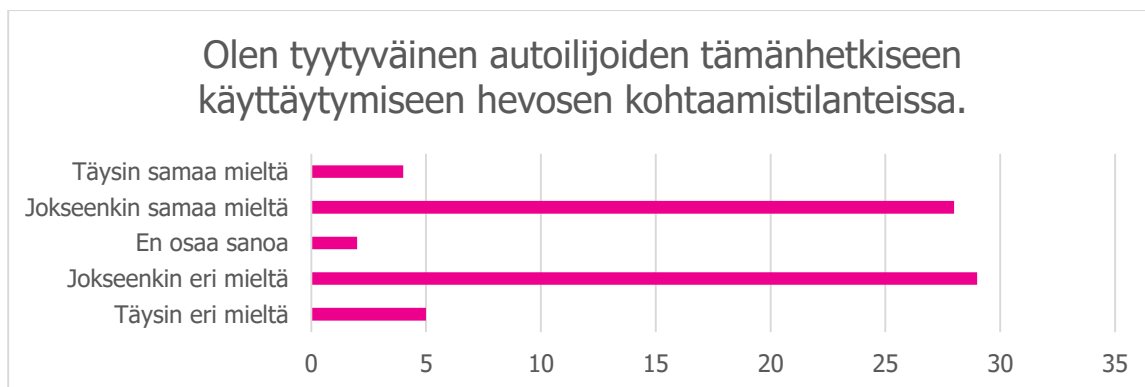
kertoi, että oli hevosensa kanssa suistunut ojaan, jolloin ratsastajalta oli murtunut luita ja hevoselle jäänyt tapaturmasta ikuinen autopelko.

Ongelmia oli esiintynyt myös mopoilijoiden ja moottorikelkkailijoiden kanssa. Mopoilijat ovat jopa yrittäneet tarkoituksellisesti säikytellä hevosia ja vaanineet pensaikeissa. Yleisin tehty virhe tiellä liikkuvia hevosia kohtaan näytti olevan se, ettei huomioida tai väistellä ratsukkoa/valjakkoa ollenkaan, vaan ohitetaan tai ajetaan lujaa kohti. Lisäksi autoilijat saattavat ensin hiljentää, mutta sitten ajattelemattomuuttaan, kiihdyttävät äänekkäästi liian lähellä hevosta. Monessa vastauksessa tuli ilmi myös se, ettei tapaturman sattuessa autoilijaa kiinnosta aiheuttamansa vammat.

Suurien ajoneuvojen, kuten linja-autojen ja rekkojen kanssa, oli esiintynyt myös ongelmia liikenteessä. Vastauksista kävi ilmi, että isot ajoneuvot ”suhisevat” kohdalla, mikä tarkoittaa sitä, että kuski jarruttaa eli yrittää ohittaa ratsukon/valjakon asianmukaisesti. Hevonen on kuitenkin herkkä eläin ja useat hevoset säikähtävätkin tätä suhinaa. Suuren ajoneuvon kohtaamisessa ei ole myöskään vältytty tapaturmilta, sillä useat vastaajat kertoivat pudonneensa hevosensa selästä, jonka seurauksena muun muassa ratsastaja oli saanut luunmurtumia hevosen potkuista. Yksi vastaajista oli joutunut jopa rekan tönäisemäksi, jonka seurauksena ratsastaja oli loukannut kätensä ja hevonen kaatunut reväyttäen jalkansa.

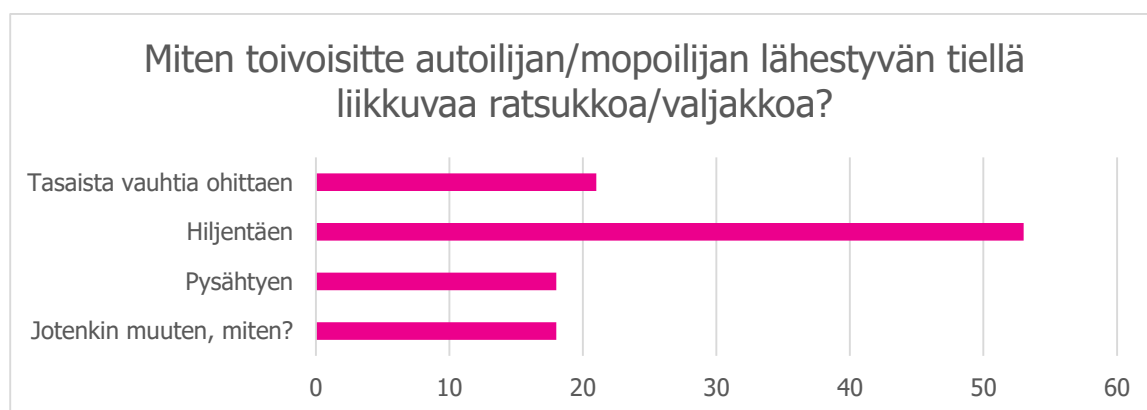
Hiekkatiet ja loskaiset keli ovat aiheuttaneet yhdessä autojen kanssa vaaratilanteita teillä liikkuville ratsukoille/valjakoille. Hiekkateillä vastaan tulleet tai ohittaneet autot eivät ole ymmärtäneet hidastaa tarpeeksi, jolloin hiekkaa on sinkoutunut hevosen päälle, aiheuttaen vauhkoontumisen. Samaa on tapahtunut myös loskaisilla teillä. Varsinkin peräkärkyjen kanssa liikkuvat autoilijat ovat vaaraksi hevosten kanssa teillä liikkuville, sillä etenkin hiekka- ja sorateillä auton perässä tuleva kärky pitää kovempaa ääntä.

Kysymyksessä numero neljätoista kysyttiin, ovatko hevosihmiset tyytyväisiä tämänhetkiseen autoilijoiden käyttäytymiseen hevosen kohtaamistilanteissa. Kysymykseen saatiin 66 vastausta ja suurin osa vastaajista oli jokseenkin eri mieltä (29) ja jokseenkin samaa mieltä (28). Täysin samaa mieltä oli neljä vastaajaa ja täysin eri mieltä viisi henkilöä. Kaksi henkilöä vastaajista ei osannut kertoa mielipidettään.

Kuvio 13 Olen tyytyväinen autoilijoiden käyttäytymiseen. (n=66)

Viidestoista kysymys selvitti, kuinka vastaajat haluaisivat autoilijan/mopoilijan lähestyvän tiellä liikkuva ratsukkoa/valjakkoa. Vastaajia kysymykseen oli 67. Suurin osa vastaajista (53) haluaisi autoilijan/mopoilijan hiljentävän kohdatessaan ratsukon/valjakon tiellä, kun taas 21 vastaajista haluaisi autoilijan/mopoilijan suorittavan ohituksen tasaisella vauhdilla. Kahdeksantoista vastaajaa valitsi vaihtoehdon ”Pysähtyen” tai ”Jotenkin muuten, miten?”.

Kuvio 14 Miten toivoisitte autoilijan lähestyvän hevosta tiellä? (n=67)

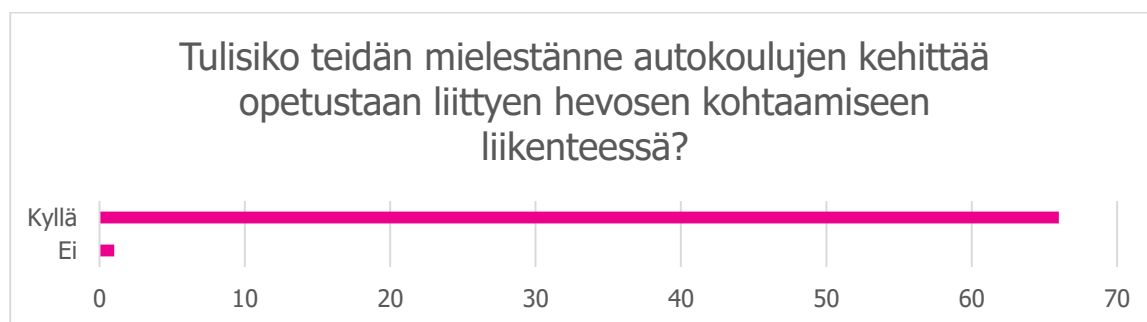
Saimme avoimia vastauksia kohtaan ”Jotenkin muuten, miten?” yhteensä 18 kappaletta. Niistä kävi ilmi, että suurin osa hevosalan harrastajista/ammattilaisista haluaisi autoilijoiden ohittavan ratsukon/valjakon tasaista vauhtia niin, että he hiljentäisivät hyvissä ajojen ennen kohtaamista ja kohtaamisen jälkeen kiihdyttäisivät maltillisesti sopivan matkan päässä ratsukosta/valjakosta.

Osa vastaajista haluaisi muun liikenteen täysin pysähtyvän kohtaamistilanteissa, riippuen paljon siitä, millaisella tiellä liikutaan ja onko ohitukselle tilaa. Vastaajien mielestä olisikin etenkin kapeilla teillä hyvä vaihtoehto pysäyttää ajoneuvo, jotta välttyttäisiin vaaratilanteilta ja hevonen saisi ohittaa ajoneuvon rauhassa. Myös ajoneuvolla on väliä, sillä suurten ajoneuvojen kuten traktoreiden, haluttaisiin pysähtyvän kokonaan kohdatessaan tiellä liikkuvan ratsukon tai valjakon.

Ratsastajan sekä ohjastajan käsimerkkeihin tulisi vastaajien mielestä kiinnittää paremmin huomiota autoilijoiden toimesta. Ratsastaja/ohjastaja tuntee hevosensa paremmin kuin ajoneuvon kuljettaja, joten tämän vuoksi olisi tärkeää huomioida mahdolliset käsimerkit joita hevosen kanssa liikkuva ihminen antaa. Tärkeimmät käsimerkit vastaajien mielestä ovat ”Pysähdy” sekä ”Saa ohittaa”.

5.4 Autokoulujen opetus tulevaisuudessa

Kysymykseen autokoulujen opetuksen kehitystarpeesta, koskien hevosen kohtaamista liikenteessä, vastasi 67 henkilöä. Lähes jokainen kysymykseen vastanneista (66) oli sitä mieltä, että autokoulujen tulisi parantaa opetustaan. Ainoastaan yksi vastaajista oli sitä mieltä, että nykyinen opetus hevosen kohtaamistilanteisiin liittyen olisi riittävä.

Kuvio 15 Tulisiko autokoulujen opetusta kehittää? (n=67)

Kysyimme vastaajilta lisäksi, kuinka autokoulujen opetusta tulisi parantaa ja saimmekin tähän kohtaan 69 vastausta. Vastauksista kävi selkeästi ilmi, että autokouluissa ei opeteta hevosalan harrastajien/ammattilaisten mielestä tarpeeksi hevosen kohtaamista. Vastausten perusteella olisi tärkeää opettaa autokoulujen opiskelijoille, millainen eläin hevonen on ja miten se käyttäytyy liikenteessä. Opetuksessa tulisi myös käydä ilmi, että hevonen on erittäin reaktiivinen ja näin ollen voi säikähtää helposti. Lisäksi hevonen on saaliseläin ja säikähtäessään se pakenee tai puolustaa itseään potkimalla, mikä tulisi tuoda autokoulujen opiskelijoiden tietoisuuteen paremmin.

Vastaajien mukaan hevosta olisi hyvä verrata hirveen, sillä ne ovat kooltaan suhteellisen samankokoisia. Autoilijoiden käyttäytymien kuitenkin eroaa huomattavasti, kun tiellä onkin hirvi eikä hevonen. Reaktioiltaan nämä eläimet ovat myös hyvin samankaltaisia. Moni vastaajista halusi myös tuoda esille sen, että autoilijoiden tietoon tulisi tuoda paremmin, kuinka paha jälkeä hevonen voi saada aikaan törmätessään autoon ja etenkin sitä, kuinka pahasti ratsastajalle tai ohjastajalle voi tilanteessa käydä.

Kyselymme päättyi avoimeen kysymykseen, johon vastaajat saivat kertoa vapaasti muusta aiheeseen liittyvästä, esimerkiksi omia tarinoita. Viimeiseen kysymykseen vastasi 20 henkilöä. Saimme vastauksista myös paljon vinkkejä opinnäytetyömme tekemiseen sekä paljon kannustusta tärkeästä aihealinnasta. Viimeisen kysymyksen vastaukset löytyvät liitetiedostona opinnäytetyömme lopusta.

5.5

Opetusvideo

Opinnäytetyömme toiminnallisessa osuudessa kuvasimme heijastimien näkyvyyttä ratsukoilla havainnollistavan videon sekä opetusvideon hevosen kohtaamis- ja ohitustilanteista. Heijastinvideo kuvattiin marraskuussa sekä kohtaamis- ja ohitustilanteet maaliskuussa. Kuvausprosesseihin osallistui lisäksi Salla Tajakka, Kiia Savolainen sekä Iisalmelaisen autokoulu Liikenne Kymppi Oy:n liikenneopettaja Jouni Korhonen autokoulun autolla. Käytimme kuvauksissa lämminverisiä ravihevosia, jotka ovat tottuneet muuhun liikenteeseen ja käyttäytyvät tiellä liikuttaessa asiallisesti.

Heijastinvideo kuvattiin marraskuun 2. päivänä, alkuillasta, kello 17.30–18.30. Videolla käytettiin kuvaussuunnitelman mukaisesti Renault-merkkistä henkilöautoa, jossa oli kuvaushetkellä kaukovalot päällä. Auton valot osoittivat suoralle hiekkatielle, jonka pituus on noin 450 metriä. Videot taltioitiin Samsung S5 älypuhelimien Full HD videokameralla.

Heijastinvideon kuvaus eteni kuvassuunnitelman mukaisesti. Kaksi ratsukkoa lähestyi hiekkatien suoraan pitkin autoa kohti. Toisella ratsukoista oli puettuna useita heijastimia; hevosella heijastava rintaremmi, heijastavat vuohissuojat, heijastimia suitsissa sekä ratsastajalla heijastinliivi ja otsalamppu. Toinen ratsukoista esiintyi videolla täysin ilman minkäänlaisia heijastinvarusteita. Heijastimilla varustettu ratsukko näkyi auton kaukovaloissa koko hiekkasuoran pituuden, kun taas ilman heijastimia kulkenut ratsukko ilmestyi näkyviin auton valokeilaan vasta 34 metrin päässä auton keulasta. Taustatietona voidaan alla olevasta taulukosta havaita, ettei auto ehtisi pysähtyä yli 60 km/h vauhdista jos hevonen havaitaan edessä vasta 34 metrin päässä. Tässä tulee kuitenkin ottaa huomioon, ettei hevonen ole kiinteä kohde, vaan liikkuu jatkuvasti eteenpäin.

Taulukko 5 Auton pysähtymismatka kuivalla tiellä (Liikenneturva)

Nopeus (km/h)	Reaktiomatka (m)	Jarrutusmatka (m)	Pysähtymismatka (m)
40	11	7	18
60	17	15	32
80	22	27	50
100	28	43	71

Kohtaamis- ja ohitustilanteiden kuvaamisen aloitimme perjantaiamuna 4. maaliskuuta kello 08.15. Alkuperäisestä kuvaussuunnitelmasta poiketen, päätimmekin kuvata videokuvaa pelkästään auton sisältä, sillä mielestämme vaihtoehto palvelee parhaiten autokoulujen opiskelijoita. Työnjako prosessissa oli seuraava; autonkuljettajana toimi Jouni Korhonen, videon kuvaajana Silvia Pitkänen ja hevosta ohjasti Tuire Roth. Videot kuvattiin Savonia-ammattikorkeakoulun kirjastosta lainatulla Sony HD2-videokameralla.

Hevosen ja auton kohtaamisvideoita kuvattiin kolme otosta, kun taas ohitustilanne kuvattiin yhteensä neljä kertaa. Lisäksi kuvasimme ohitustilannetta oikeaoppisten käsimerkkien kanssa, joita olivat ”Seis”

ja ”Saa ohittaa”. Kaikista kohtauksista valitsimme yhden parhaimman ja onnistuneimman otoksen lopulliseen videoon. Kuvatessamme ohitustilannetta käsimerkkien kanssa, pidimme auton ja hevosen ohjastajan välillä puhelinyhteyden auki, jotta pystyimme ajoittamaan käsimerkit oikeaan aikaan.

Lopulliset videot ladattiin internetiin YouTuben avulla. Videot ovat palvelussa julkisia, joten ne pääsevät katsomaan kaikki halukkaat. Videot nimettiin nimillä Hevonen liikenteessä ja Hevonen liikenteessä – Heijastinvideo, jotta ne on palvelusta helposti löydettävissä. Opetusvideo hevosen oikeaoppiseen kohtaamiseen ja ohittamiseen löytyy seuraavan linkin takaa <https://www.youtube.com/watch?v=QdWX-Fequmg>. Heijastimien käytön tärkeyttä havainnollistava video löytyy puolestaan seuraavan linkin takaa <https://www.youtube.com/watch?v=tSPifqe37Wg>.

5.5.1 Videon editointi

Videot editoitiin Windowsin Movie Maker-ohjelmalla, joka on valmiiksi asennettuna kaikissa Windows käyttöjärjestelmän omaavissa koneissa. Movie Makeria päädyttiin käyttämään siksi, että se on meille jo entuudestaan tuttu sovellus, joten videon editointi sujui hyvin ja videosta saatiin hyvin käyttötarkoitusta palveleva. Movie Maker on suomenkielinen ohjelma, joka edesauttoi valintaa, sillä editointi oli helpompi toteuttaa suomenkielisellä ohjelmalla.

Lopulliseen videoon valittiin jokaisesta kategoriasta yksi laadullisesti onnistunein otos. Otokset liitettiin Movie Makerin avulla kahdeksi videoksi, joiden pituudet olivat reilu kolme minuuttia sekä reilu minuutti. Videoista poistettiin äänet, sillä ne eivät ole käyttötarkoituksen kannalta oleellisia, ja tilalle laitettiin musiikkia. Videoihin lisättiin kuvatekstejä antamaan neuvoja, kuinka autoilijan tulisi toimia tietyissä tilanteissa. Esimerkiksi teksti ”Hiljennä ajoissa”, laitettiin näkymään kohtaan, jossa auton kuljettaja alkoi hiljentää huomattessaan hevosen. Videoihin lisättiin myös kuvat ratsastajan tai ohjastajan käyttämistä käsimerkeistä, jotta opiskelija oppisi tunnistamaan ne, ennen kuin he näkevät varsinaisen käsimerkkien käytöstä informoivan videon.

Videoihin lisättiin kuvatekstejä, jotka opastavat katsojaa videon edetessä. Teksteinä käytettiin seuraavia ilmauksia: ”Hiljennä ajoissa”, ”Ohita tasaista vauhtia”, ”Odot ennen kuin kiihdytät”, ”Tarkkaile ratsastajan/ohjastajan käsimerkkejä” sekä ”Kiinnitä huomiota hevosista varoitaviin liikennemerkkeihin”. Tekstien avulla videon katsoja voi hahmottaa paremmin kuinka toimia, toimintamallin näkyessä videolla kuvan ja tekstin avulla.

Hevonen liikenteessä videosta otettiin myös kuvakaappauksia, joihin lisättiin havainnollistavia punaisia ympyröitä. Muokatut kuvakaappaukset liitettiin videoon takaisin ajoittaen ne oikealle kohdalle niin, ettei video hypännyt ajassa

Kuva 12 Videoon liitetty kuva liikennemerkistä

eteen tai taaksepäin. Kuvakaappaukseen lisättyjen punaisten ympyröiden avulla, pyrittiin kiinnittämään katsojan huomio hevosista varoittavaan liikennemerkkiin sekä ohjastajan antamiin käsimerkkeihin. Videoon lisättiin myös erillinen kuva hevosista varoittavasta liikennemerkistä.

Kuva 13 Kuvakaappaus videosta

Videoilemme selostukset meille laati Jarkko Remahl, johon saimme yhteyden erään luokkatoverimme kautta. Remahl teki selostukset itse ja lisäsi ne Dropbox -sivustolle, jonka jälkeen jakoi kyseisen kansion meille nähtäväksi. Jokainen repliikki äänitettiin erikseen, jotta ne olisivat mahdollisimman helposti lisättävissä videoon. Lata-
simme äänitteet Dropboxista omalle koneelle ja lisäsimme ne Movie Makerin avulla videoomme. Taustamusiikin videollemme lata-
simme Free Music Archive sivustolta, josta saimme vapaasti käyttöömmekä tekijänoikeusvapaata musiikkia. Valitsimme taustalle instrumentaa-

lisen musiikin, jotta selostus erottuisi musiikista paremmin. Kappaleeksi valitsimme Jahzzarin Take me higher. (Jahzzar, 2014.)

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Autoilijoiden ja hevosten kanssa liikkuvien on syytä tiedostaa liikenteen huomattava lisääntyminen 1900-luvun alusta alkaen. Viimeisin saamamme tieto autojen määrästä lähentelee lähes neljää miljoonaa Suomessa. Samanaikaisesti hevosurheilun ja -harrastuksen määrä on lisääntynyt jatkuvasti kymmeniä vuosia siitä lähtien, kun traktorit korvasivat hevosen maataloudessa. Siten tämä opinnäytetyön aihe on erittäin tärkeä ja ajankohtainen. Myös tähän opinnäytetyöhön vastaajat, hevosalan harrastajat ja ammattilaiset, pitivät hevosen kohtaaminen liikenteessä - aihetta tärkeänä ja ajankohtaisena. Lähes jokaisen vastaajan kokemusten perusteella, autokoulujen tulisi parantaa ja kehittää opetusta hevosen kohtaamisessa liikenteessä.

Opinnäytetyössä nousee esille selkeästi, että mikäli hevosen kouluttamisessa kiinnitettäisiin huomiota muun liikenteen seassa liikkumiseen ja mikäli autoilijat ja mopoilijat tietäisivät hevosen käyttäytymisestä edes tässä opinnäytetyössä tuodun tiedon verran, niin liikenteessä sattuisi vähemmän vaaratilanteita ja onnettomuuksia. Suurin osa vastanneista ratsastusalan harrastajista tai ammattilaisista liikkui liikenteeseen tottuneilla hevosilla yksin tai ryhmässä ratsain ja hiekkateillä. Kolmasosa vastaajista liikkui yksin kärryillä. Kuitenkin 12 kappaletta vastaajista liikkui tottumattomilla hevosilla ja noin neljäsosa käytti asfaltteita. Vastaajista kaksi kolmasosa oli joutunut kohtaamaan vaaratilanteita tai vähältä piti-tilanteita.

Hevosilla liikkujien olisi tärkeää huomioida vaaratilanteiden ennaltaehkäiseminen. Näitä ovat esimerkiksi tiedottaminen liikkumisesta muille liikenteessä liikkuville heijastimien, valojen ja vaikka hevosista varoittavien kylttien avulla. Kyselyyn vastaajista suurin osa käytti heijastimia tai muita näkyvyyttä lisääviä varusteita liikenteessä. Vain viisi vastaajaa ilmoitti, ettei käyttänyt lisävarusteita lainkaan. Hevoskärryillä liikkuvat ilmoittivat käyttävänsä erilaisia heijastimia, varoituskolmioita ja jopa jouluvaloja tullakseen huomioiduksi paremmin liikenteessä. Hevosten kanssa liikkujien olisi tärkeää huomioida myös tahdikkuus jokamiehen oikeuksien hyödyntämisessä, esimerkiksi lupien kysymisellä maanomistajilta.

Tutkimustulosten mukaan autokoulujen tulisi parantaa hevosopetustaan. Puolet vastaajista ei ollut tyytyväisiä autoilijoiden käyttäytymiseen hevosen kohtaamisessa liikenteessä. Suurin osa heistä toivoi, että autoilijat hiljentäisivät kohdattaessa hevonen. Noin kolmasosa kiinnittäisi huomiota autoilijoiden ennakoivaan käyttäytymiseen nähdessään hevosen liikenteessä eli ennakoivaan hiljentämiseen ja hevosen ohittamisen jälkeen vähitellen nopeuden lisäämistä, että vältettäisiin hevosen pelästyttyminen. Ratsastajien käsimerkkeihin pitäisi myös kiinnittää enemmän huomioita ja näistä tärkeimpiä ovat "Pysähdy" ja "Saa ohittaa".

Hevosalan harrastajien ja ammattilaisten avointen kysymysten vastaukset olivat kannustavia aiheavainan osalta. Saimme hyviä ehdotuksia autokouluille välitettäväksi, kuinka liikenneopetusta voitaisiin kehittää. Ehdotuksista parhaimpia olivat kuvamateriaalin näyttäminen pillastuneesta hevosesta, esite siitä, kuinka autoilijan tulisi toimia yllättävässä tilanteessa ja aika ajoin toistuva tietoisuus hevosista liikenteessä.

7 PÄÄTÄNTÖ

Tässä opinnäytetyössä käsiteltiin hevosen lajityypillistä käyttäytymistä ja yleisesti aihetta hevonen liikenteessä. Työssä selvitettiin, kuinka hevonen kohdataan ja ohitetaan tiellä oikeaoppisesti. Työn tutkimuksellinen osuus sisälsi pohjoissavolaisille hevosityrittäjille ja -harrastajille laaditun kyselyn hevosen kanssa liikenteessä liikkumisesta, siihen liittyvistä kokemuksista sekä autokoulujen hevosopetuksen kehittämistarpeesta. Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda ohjeistus autoilijoille erilaisiin hevosen kohtaamistilanteisiin liikenteessä sekä tuottaa opetusvideo autokoulujen kansalliseen käyttöön.

Kaikkien liikenteessä liikkuvien henkilöiden on syytä tietää hevosen kohtaamisen pelisäännöt, joiden avulla välttyttäisiin hevosen säilyttelyiltä, liikenteessä liikkuvien epävarmuus poistuisi ja kohtaamistilanteet sujuisivat luontevimmin. Turvavälien huomiointi, valojen oikeanlainen käyttäminen ja käsi-merkkien sekä muiden sovittujen tieliikenneohjeiden ja hevosharrastajien toiveiden noudattaminen, pitäisi kuulua autokoulujen opetussisältöihin.

Rajasimme tässä opinnäytetyön aihevalinnan koskemaan pääsääntöisesti autoilijoiden ja hevosen kohtaamista liikenteessä. Onnistuimme mielestämme säilyttämään rajaamisen hyvin koskemaan autoilijoita koko opinnäytetyön tekemisen ajan, vaikka tärkeää olisi tutkia ja kirjoittaa myös esimerkiksi jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden käyttäytymisestä hevosen kohtaamisessa. Rajaamista helpottivat autokoulu Liikenne Kymppi Oy:n sekä Liikenneturva Oy:n kanssa tekemämme yhteistyö ja hevosharrastajien ja -ammattilaisten kyselyn tulokset.

Opinnäytetyön luotettavuutta tuki rajaamisen lisäksi kyselyyn osallistujien asiantuntijuus, koska he toimivat yrittäjinä hevosalalla tai harrastivat hevosia. Kyselyn tuloksia voi luotettavasti käyttää tämän opinnäytetyön tavoitteeseen, jonka tarkoitus on kehittää hevosen kohtaamista liikenteessä. Vastajista noin puolet liikkui yleisillä teillä useita kertoja viikossa ja noin neljäsosa harvemmin, kuten muutamana kerran kuukaudessa. Vain vähemmistö, eli kuusi vastaajaa kertoi, ettei liiku yleisillä teillä hevosten kanssa lainkaan. Lisäksi kunnioitimme vastaajia siten, että toimme esille heidän vastauksensa sellaisenaan, tekemättä niihin muutoksia.

Onnistuimme mielestämme tavoitteissamme, jotka olivat luoda ohjeistusta autoilijoille erilaisiin hevosen kohtaamistilanteisiin ja tuottaa opetusvideo autokoulujen käyttöön. Tämän opinnäytetyön tekeminen oli haastavaa suunnittelusta alkaen, koska se sisälsi kyselyn hevosityrittäjille ja -harrastajille sekä yhteistyötä autokoulun kanssa opetusvideota tehdessä. Opinnäytetyömme painottuu siksi lähinnä toiminnalliseen tutkimukseen. Yhteistyö kaikkien osapuolten kanssa oli kannustavaa, sujui hyvin ja päälimmäiseksi jäi tietoisuus siitä, että aihevalintamme oli tarpeellinen.

8 LÄHDELUETTELO

- Anttila, Pirkko. 1998.** Metodix. [Online] 1998. [Viitattu: 28. 12 2015.]
http://www.metodix.com/fi/sisallys/01_menetelmat/01_tutkimusprosessi/02_tutkimisen_taito_ja_tiedon_hankinta/09_tutkimusmenetelmat/21_survey_eli_kyselytutkimus.
- Eduskunta. 1981.** Finlex. [Online] 3. 4 1981. [Viitattu: 18. 2 2016.]
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1981/19810267>.
- Hevosella Liikenteessä. Huuskonen, Viivi. 2015.* 6/2015, Lahti : Suomen Hevosenomistajien Keskusliitto ry, 2015, Hevosenomistaja, Osa/vuosik. 2015, ss. 26-28.
- 2012.** Hevoseni.fi. [Online] 2012. [Viitattu: 1. 10 2015.] <http://www.hevoseni.fi/hevosenkayttaytyminen>.
- Hiltunen, Leena. 2008.** Jyväskylän Yliopisto. *Jyväskylän Yliopisto*. [Online] Jyväskylän Yliopisto, 29. 4 2008. [Viitattu: 19. 2 2016.]
<http://www.mit.jyu.fi/ope/kurssit/Graduryhma/PDFt/kyselytutkimus.pdf>.
- Hippolis, Suomen Hippos Ry, SRL, Luke Hevostalous. 2016.** Hippos.fi. [Online] 2016. [Viitattu: 18. 2 2016.] Hevostalous lukuina 2015.
http://www.hippos.fi/files/14454/Hevostalous_lukuina_2015.pdf.
- JYPS.** jyps.fi. [Online] [Viitattu: 21. 2 2016.] <http://www.jyps.fi/wp-content/uploads/2015/05/Kasimerkit.pdf>.
- Kaimio, Tuire. 2012.** *Hevosien kanssa, hevosen käyttäytyminen*. s.l. : WSOY, 2012. ss. 10-11, 56-57, 75-76.
- **2012.** *Hevosien kanssa, hevosen käyttäytyminen*. s.l. : WSOY, 2012.
- Kaleva. 2012.** Kaleva. [Online] 17. 12 2012. [Viitattu: 18. 2 2016.]
<http://www.kaleva.fi/uutiset/pohjois-suomi/auto-tormasi-ravikarrya-vetaneeseen-hevoseen-kapealla-sillalla-oulaisissa/615651/>.
- **2002.** Kaleva.fi. [Online] 29. 1 2002. [Viitattu: 1. 10 2015.]
<http://www.kaleva.fi/uutiset/kotimaa/auto-tormasi-hevoseen-vahassakyrossa/455121/>.
- Kouvolan Sanomat. 2014.** Kouvolan Sanomat. [Online] 21. 12 2014. [Viitattu: 1. 10 2015.]
<http://www.kouvolansanomat.fi/Online/2014/12/21/Auto%20ja%20ratsukko%20t%C3%B6rm%C3%A4siv%C3%A4t%20Elim%C3%A4ll%C3%A4%20E2%80%94%20hevonen%20loukkaantui/2014218398726/4>.
- Laakso, Hanna. 2015.** Hevosurheilu. [Online] Hevosurheilu, 13. 7 2015. [Viitattu: 1. 10 2015.]
<http://hevosurheilu.fi/hyvinvointi/hevosien-kanssa-liikenteeseen-muista-nama-perusasiat/>.
- Liikenneturva.** Liikenneturva. [Online] [Viitattu: 18. 2 2016.] Ratsukot.
<https://www.liikenneturva.fi/fi/liikenteessa/muut-liikkujat/ratsukot>.
- **2013.** Liikenneturva. [Online] 2013. [Viitattu: 18. 2 2016.]
https://www.liikenneturva.fi/sites/default/files/materiaalit/Liikenteessa/hevonen_liikenteessa.pdf.
- Liikennevakuutuskeskus / VALT. 2016.** *Liikenneonnettomuuksien tutkijalautakuntien tutkimien tie- ja maastoliikenneonnettomuuksien onnettomuustietorekisteri*. s.l. : Liikennevakuutuskeskus, Vakuutusyhtiöiden liikenneturvallisuuustoimikunta VALT., 2016.
- Liikennevakuutuskeskus/VALT. 2016.** *Liikenneonnettomuuksien tutkijalautakuntien tutkimien tie- ja maastoliikenneonnettomuuden onnettomuustietorekisteri*. s.l. : Liikennevakuutuskeskus, Vakuutusyhtiöiden liikenneturvallisuuustoimikunta VALT, 2016.

- Löyttyniemi, Raili. 2013.** YLE. [Online] YLE, 11. 1 2013. [Viitattu: 18. 2 2016.]
<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2013/01/11/aikamatka-arkeen-autoilu>.
- Muurinen, Johanna. 2008.** ratsastusurheilijat.com. [Online] 15. 3 2008. [Viitattu: 21. 2 2016.]
<http://ratsastusurheilijat.sporttisaitti.com/arkisto/>.
- Piminäinen, Kirsi. 2015.** *Hevoset ja työturvallisuus*. s.l. : PunaMusta Oy, 2015. ss. 43-44.
 —. 2015. *Hevoset ja työturvallisuus*. s.l. : PunaMusta Oy, 2015.
- Ratsastusurheilijat ry. 2008.** ratsastusurheilijat.com. [Online] 15. 3 2008. [Viitattu: 21. 2 2016.]
http://ratsastusurheilijat.sporttisaitti.com/@Bin/117007/hevonen_liikenteessa.pdf.
- Savolainen, Jani. 2015.** MTV3 Uutiset. [Online] 2. 6 2015. [Viitattu: 1. 10 2015.]
<http://www.mtv.fi/uutiset/kotimaa/artikkeli/auto-tormasi-pordeen-niin-etta-sivupeili-irtosi-autoilijoiden-piittaamattomuus-pelottaa-kokenutta-hevosharrastajaa/5153820>.
- Sirkka Hirsjärvi, Pirkko Remes ja Paula Sajavaara. 2007.** Tutki ja kirjoita. *Tutki ja kirjoita*. 13. Helsinki : Tammi, 2007.
- Speed of animals.** Speed of animals. [Online] [Viitattu: 17. 3 2016.]
<http://www.speedofanimals.com/animals/horse>.
- Speed Of Animals.** Speed of animals. *Speed of animals*. [Online] [Viitattu: 17. 3 2016.]
<http://www.speedofanimals.com/animals/horse>.
- SRL.** Hevoseni.fi. [Online] [Viitattu: 1. 10 2015.] <http://www.hevoseni.fi/hevonen-liikenteessa>.
 —. Hevoseni.fi. [Online] [Viitattu: 18. 2 2016.] <http://www.hevoseni.fi/hevonen-liikenteessa>.
 —. 2011. Suomen Ratsastajainliitto. [Online] 27. 9 2011. [Viitattu: 18. 2 2016.]
https://asiakas.kotisivukone.com/files/hevoseni.julkaisee.fi/tiedostot/kun_hevosvoimat_kohtaavat.pdf.
- Suomen Hippos ry.** Suomen Hippos ry. *www.hippos.fi*. [Online] Suomen Hippos ry. [Viitattu: 1. 10 2015.]
http://www.hippos.fi/rekisterointi_ ja_omistaminen/hevosen_hyvinvointi/hevosen_kayttaytyminen_ ja_ kasittely.
- . 2013. Suomen Hippos ry. [Online] 24. 6 2013. [Viitattu: 1. 10 2015.]
[http://www.hippos.fi/hippos/muut/uutisarkisto/ajankohtaista_ -_arkisto/hevoset_liikenteessa_ - tietoisu_ heinakuussa_ylen_kanavilla.5847.news](http://www.hippos.fi/hippos/muut/uutisarkisto/ajankohtaista_-_arkisto/hevoset_liikenteessa_ - tietoisu_ heinakuussa_ylen_kanavilla.5847.news).
- Suomen matkaratsastusseura.** *Suomen matkaratsastusseura*. [Online] [Viitattu: 1. 10 2015.]
<http://www.matkaratsastus.fi/matkaratsastus/liikenneturvallisuus/>.
- Tiehallinto. 2002.** Tiehallinto. [Online] 9. 12 2002. [Viitattu: 1. 10 2015.]
<http://alk.tiehallinto.fi/thohje/ttiens/tts66.pdf>.
- Tilastokeskus, Trafi. 2015.** Autoalan tiedotuskeskus. [Online] 6. 2 2015. [Viitattu: 18. 2 2016.]
http://www.autoalantiedotuskeskus.fi/tilastot/suomen_autokanta/autokannan_kehitys/automaaran_ kehitys.
- Tähkämö, S. 2013.** Hevosmaailma.net. [Online] 3. 11 2013. [Viitattu: 19. 2 2016.]
<http://www.hevosmaailma.net/General/suomi.shtml>.
- Webber, Toni. 2006.** *Turvallisuus*. [käänt.] Marianna Keisalo-Galván. Helsinki : Perhemediat Oy, 2006. s. 14.
 —. 2006. *Turvallisuus*. [käänt.] Marianna Keisalo-Galván. Helsinki : Perhemediat Oy, 2006.

9 LIITTEET

10 LIITE 1: HEVONEN LIIKENTEESSÄ – KYSELY POHJOISSAVOLAISILLE HEVOSYRITTÄJILLE JA –
HARRASTAJILLE - KYSELYLOMAKE

Hevonen liikenteessä

Hei,

Olemme viimeisen vuoden hevosagropiisopiskelijoita Savonia-ammattikorkeakoulusta Iisalmesta ja teemme opinnäytetyötä aiheesta Hevonen liikenteessä.

Tämän kyselytutkimuksen avulla selvitämme hevosalan ammattilaisten ja harrastajien mielipiteitä ja kokemuksia liittyen mm. hevosen kanssa liikenteessä liikkumiseen ja autokoulujen hevosten kohtaamisopetukseen.

Yhteistyökumppaneitamme ovat Liikenneturva ja Iisalmelainen autokoulu Liikenne Kymppi Oy.

Toivomme saavamme monipuolisia ja laadukkaita vastauksia kyselyymme, jotta voisimme parantaa hevosharrastajien ja hevosten turvallisuutta liikenteessä liikuttaessa.

Terveisin Silvia Pitkänen ja Tuire Roth.

1. Hevosenpito paikkakunta *

- Iisalmi
- Juankoski
- Kaavi
- Keitele
- Kiuruvesi
- Kuopio
- Lapinlahti
- Leppävirta
- Pielavesi
- Rautalampi
- Rautavaara
- Siilinjärvi
- Sonkajärvi
- Suonenjoki
- Tervo
- Tuusniemi

- Varkaus
- Vesanto
- Vieremä

2. Onko teillä omia hevosia?

- Kyllä
- Ei

3. Jos ei, niin...

- Käyn ratsastuskoululla
- Minulla on hevosia valmennuksessa
- Minulla on täyshoitotalli
- Vuokraan hevosta
- Olen töissä hevosalalla
- Minulla on oma ratsastuskoulu
- Minulla on oma harrastetalli
- Minulla on oma ravitalli
- Muu, mikä?
_____

4. Liikutko hevosten kanssa yleisillä teillä missä on muuta liikennettä?

- Kyllä
- Ei

5. Kuinka usein liikutte hevosten kanssa yleisillä teillä, missä on muuta liikennettä?

- Kerran viikossa
- Useita kertoja viikossa
- Muutaman kerran kuukaudessa
- Parin kuukauden välein
- Puolen vuoden välein
- Kerran vuodessa
- En yhtään

6. Miten liikut hevosen kanssa liikenteessä?

- Yksin ratsain
- Yksin ravikärryllä
- Ryhmässä ratsain
- Ryhmässä ravikärryllä

Muuten, miten?

---

7. Millaisilla hevosilla liikutte?

- Liikenteeseen tottuneilla hevosilla
- Liikenteeseen tottumattomilla hevosilla
- Nuorilla hevosilla
- Vanhoilla hevosilla

Muilla, millaisilla?

---

8. Käytättekö, esim. heijastimia/valoja tai muita näkyvyyttä lisääviä varusteita liikkuessanne hevosen kanssa tiellä?

Kyllä, millaisia?

Ei

9. Kuinka paljon liikennettä käyttämällänne teillä on?

- Vähän
- Kohtalaisesti
- Paljon

10. Millaisilla teillä pääosin hevosten kanssa liikut?

- Hiekkatie
- Asfalttatie
- Valtatie
- Metsäautotie
- Pihatie
- Yksityistie

Jäätie

11. Koetteko olonne turvalliseksi liikkeessanne hevosen kanssa tiellä?

Kyllä

Ei

12. Onko teille sattunut hevosen kanssa liikenteessä liikkeessä vaaratilanteita tai läheltä piti -tilanteita?

Kyllä

Ei

13. Jos kyllä, niin millaisia?

---

14. Olen tyytyväinen autoilijoiden tämänhetkiseen käyttäytymiseen hevosen kohtaamistilanteissa.

Täysin samaa mieltä

Jokseenkin samaa mieltä

En osaa sanoa

Jokseenkin eri mieltä

Täysin eri mieltä

15. Miten toivoisitte autoilijan/mopoilijan lähestyvän tiellä liikkuvaa ratsukkoa/valjakkoa?

Tasaista vauhtia ohittaen

Hiljentäen

Pysähtyen

Jotenkin muuten, miten?

---

16. Tulisiko teidän mielestänne autokoulujen kehittää opetustaan liittyen hevosen kohtaamiseen liikenteessä?

Kyllä

Ei

17. Miten autokoulujen tulisi parantaa opetustaan?

---

18. Muuta aiheeseen liittyvää?

---

11 LIITE 2: HEVOSYRITTÄJIEN JA –HARRASTAJIEN AVOIMET KOMMENTIT VAARA- JA LÄHELTÄPITI –TILANTEISTA

- Kapealla hiekkatiellä vastaantuleva henkilöauto ei hiljentänyt nopeutta, jolloin hiekka/kivet osuivat vaunuun, hevoseen sekä minuun. Hevonen hätkähti, minä säikähdin enemmän.
- Hevonen säikähti päälle lentänyttä loskaa ja nousi takajaloilleen.
- Traktorikuljettaja kaasutti tahallaan päin. Kaverin vuokrahevoseen törmäsi takaa tullut autoilija joka yritti kapealla kantatiellä vastaantulevan auton ja hevosen välistä. Oli niin kiire ettei ehtinyt odottaa.
- Autot eivät ole hidastaneet, ja hevoset lähteneet vähän reippaampaa tahtia liikkeelle..
- Autot ajavat liian lujaa.
- Moottorikelkkoja ja mopoja, myöskin pikkulapset säikyttelivät hevosia ajamalla polkupyörillä liian lujaa ja liian lähelle.
- Marjamummot pelottelee hevosia puskipissa.
- Autot ajavat liian lujaa ja läheltä ohi.
- Tukkipöytäkohtaaminen ja hevosista mitään ymmärtämätön kuljettaja autoilija ei hidastanut, ajanut liian läheltä.
- Autot kaahaavat hurjaa vauhtia ohi, hevoset säikkyy.
- Rekka/auto ei tullessaan vastaan ole jarruttanut ollenkaan, auto ajanut todella kovaa ohi ja töötännyt --> hevonen säikähtänyt pahasti, auto tuli mutkan takaa todella kovasti hiekkatiellä vastaan ja ajoi ihan hevosen vierestä, jolloin hevonen väisti totta kai - mutta ojaan. Hevonen ja ratsastaja kummatkin ojaan ja ratsastajalta luita murtui sekä hevoselle ikuinen autokammo.
- Hevonen on säikähtänyt ohittavaa autoilijaa. Auto ei ole hiljentänyt vauhtia vaikka on kädellä huitonut huomiota hakien.
- Hevonen säikähtänyt kovaa vauhtia jäävää autoa ja hypännyt melkein hypännyt auton eteen. Auto ei ole välttämättä hidastanut vauhtia ollenkaan.
- Hevonen säikähtänyt liian läheltä ja kovaa ajanutta autoa. Muutama tööttäys kohdalla, valojen vilkuttelua kohti ajaessa ja kiihdyttelyä.
- Bussit/rekat "suhisseet" juuri kohdalla, en tiedä mistä se johtuu ja voiko siihen kuljettaja vaikuttaa. Hevonen on kyllä säikähtänyt, mutta mitään ei ole onneksi sattunut.
- Autoilijan varomattomuudesta johtuvia vaaratilanteita. Nopea vauhti ei turvaväliä, 2n auton kohtaamiset joissa hevonen tien reunassa.
- Joskus kaasuttelut ja jopa tööttäykset hevosten kohdalla. Liittyneet AINA autoilijan reippaaseen nopeuteen ohitustilanteessa jolloin auto lähestynyt edestäpäin ja hevonen "hypännyt" tielle päin. Kolahtanut ei ole onneksi.
- Kolari hevosella auton kanssa.
- Vastaan tuleva auto ajoi huomattavaa ylinopeutta, eikä hiljentänyt. Auto osui hevosen kärreihin ja kaatoi ne ojaan. Kuski tippui kyydistä ja hevonen vauhkoon.
- Nuoret mopoilijat kaasuttavat ohittaessaan hevoset.
- Luvattomat moottorikelkkaajat yllättävät yleisellä tiellä. Liian kovaa vastaantulevat autoilijat eivät jarruta mutkaisella tiellä.

- Ohiajavan auton kuljettaja ei hiljentänyt niin hevonen säikähti kohdalla. Auto tuli pimeällä vastaan pitkät päällä, hevonen hermostui ja aikoi yrittää kääntyä ympäri; auto ei reagoinut tilanteeseen mitenkään.
- Mopopojat yrittäneet säikytellä heppoja kaasuttelemassa kohdalla.
- Autot ohittaneet aivan liian läheltä Linja-auto ohittanut kapealla tiellä niin, että olen ollut hevosen kanssa linja-auton ja erittäin syvän pajuja kasvavan ojan välissä.
- Auto ajanut aremman hevoseni lähelle takaapäin ja tööttäillyt perässä (vanhempi setä ilmoitti ilmeisesti aikeistaan ohittaa...), nuorella hevosella ylittäessäni junarataa viittilöin takaa tulevalle autolle että odottaa mutta auto ohitti juuri ylityspaikalla ja kuski näytti keskaria->hyvä ettei hevonen ollut konepellillä.
- Muutamia vuosia sitten olimme kahden ratsukon voimin ratsastamassa yleisellä kylätiellä Järvenpäässä. Toinen hevosista säikähti auton perässä ollutta peräkärriä ja lähti laukkaamaan kotiin päin. Pillastunut hevonen säikäytti tien reunassa kävelleen lapsijoukon, joka alkoi kirkua ja samalla ojasta nousi työmies, joka säikäytti vielä hevosta entisestään. Myös oma ratsuni säikähti ja lähti laukkaamaan perässä. Tilannetta ei auttanut, että perässämme ajoi auto, joka kuski yritti ohittaa laukkaavat hevoset ja huusi ikkunasta. Pääsimme kuitenkin ehjänä takaisin tallille.
- Auto ajaa kovaa kohti eikä hiljennä pyynnöistä huolimatta. Varsinkin pimeällä vaarallista!!
- Esimerkiksi henkilöauto lähestyi kovaa vauhtia, ei väistänyt tarpeeksi kaukaa. Ratsastaja näytti käsimerkein hiljentämään. Ratsastaja putosi, ei loukkaantumista. Hevonen säikähti ja pompahti ojaan. Esimerkki 2. Maantiellä puita kuljettanut rekka ajoi ylinopeutta (60km/h alue) ja hevonen säikähti rekasta tulevaa ääntä. Hevonen sinkosi rekan eteen, rekka ei alkanut jarruttamaan (ratsukon ja rekan väli n.100m). Ratsastaja loukkasi kätensä, sillä käsi osui rekan bankoihin, hevonen pillastui. Ratsastaja loukkaantui vielä tippuessaan hevosen selästä. Hevosella revähti kaatuessaan jalka. Ratsukko ei koskaan mennyt enää tielle, hevosen alkaessa pelkäämään. Kuljettajaan saatiin myöhemmin yhteys, ei ollut pahoillaan tilanteesta.
- Esimerkki 3. Hiekkatie, ei kylttejä yksityistiestä. Tiellä autoileva ajoi hevosen perään reilua vauhtia, tööttäili. Hevonen säikähti, pillastui ja ratsastaja sai hevosen ohjattu valtaojaan, johon kaatuivat. Kuski ei pysähtynyt.
- Autoilijan liian kova nopeus muutaman kerran.
- Autoilija ajanut loskakelillä liian kovaa, jolloin loska lentänyt hevosen päälle ja se on säikähtänyt.
- Kauan sitten, nuori autoilija ajoi autoa säikähtäneen hevosen takaa, jolloin hevonen peruutti auton kylkeen.
- Toiset autoilijat eivät hiljennä eikä väistä hevosta. Osa autoilijoista ei osaa käyttäytyä hevosen kohdatessaan. Osa tööttäilee, kaasuttelee kovasti, ajaa liian läheltä, jarruttaa kovasti, tai ohittaa kovalla vauhdilla välittämättä hevosesta. Osa myös vaarallisesti ajavat hevosen perässä pitkiäkin matkoja kun eivät uskalla mennä ohi. Hevoset osaavat kohdata ohittavan auton, mutta ihmettelemistä ja säikkymistä tulee juuri noissa erikoistilanteissa. Hevonen on kuitenkin saaliseläin jolla saattaa vietit nousta pintaan huomaamatta.
- Auto kiihdyttää kohdalla, ohittaa lujaa vauhtia tai tulee" kiinni" hevoseen, jolloin hevonen on saattanut villiintyä ja jopa päästä irti talutettaessa.

- Vastaa tuli yhdistelmä ajoneuvo, jolla jotain rautaromua kyydissä. Ajoneuvosta lähti hirveä räminä ja vauhtia oli ihan kohtuullisesti. Onneksi nuorempi hevonen ei säännännyt pakoon vaan pysytteli lähellä vanhempaa hevosta vaikka hevosen polvet notkahtivat melkoisesti ajoneuvon ollessa kohdalla. (itse olin ratsailla). Toinen tapaus oli motocross harrastaja, joka ei malttanut odottaa että hevoseni selviäisi järkytyksestä, vaan pysähtyi ensin odottamaan hevosta, mutta kun hevonen vaan pälisteli mopoilijaa hän kaasutteli hevosen nenän edestä jatkamaan matkaa.
- Joskus hevonen on pelästynyt vastaan tulevaa rekkaa ja peruuttanut ojaan. Hevonen säikähti ohi hitaasti ajavaa autoa, kääntyi suoraan auton eteen ja yritti säännätä kotiin. Autoilija joutui väistämään melkein ojaan. Lähellä oli ettei hevonen osunut autoon kääntyessään.
- Nuoren hevosen kanssa asfalttitiellä on mennyt autoja ohi kovaa vauhtia, hiljentämättä, jolloin hevonen on säikähtänyt ja lähtenyt ryöstämään.
- Kerran aloittelevan ratsastajan alta hevonen lähti kaahaamaan tallia kohden jalkakäytävää pitkin. Sai hevosen pysäytettyä matkalla ilman, että mitään fyysisiä vaurioita syntyi kenellekään. Hevonen ei pillastunut tai säikähtänyt mitään vaan tamman äidilliset vaistot ajoivat tallia kohden, koska tarhakaveri oli kovin kipeä.
- Huudatettu riikkaria hevosen takana, ohitettu vauhdilla.
- Isojen autojen kohtaamiset, meidän tienpätkällä paljon raskasta liikennettä.
- Ammattikuskit usein kohtaavat hevoset hyvin, mutta talvella ei tielle lähdetä koska isoja yhdistelmiä ei liukkailla teillä niin vain jarrutella ja kyllä se on hevosesta (ja ratsastajasta) epämiellyttävää kun hujautetaan metrin päästä 60-80km tuntinopeudella.
- Yksityisautoilijoista osa ei aggressivoidu hevosista, mutta valitettavasti on niitäkin joista on mukava lisätä tyhjä rämisevä peräkärry perässä vauhtia kun ohitetaan juurikin metrin päästä ja kivet sinkoilevat hevosen jalkoihin.
- Maastossa emme juurikaan käy koska päästäksemme hyvälle reiteille on edettävä niin pitkiä pätkiä tien vierustalla.
- Onhan sitä sattunut...Itselläni on hevonen peruuttanut (pelkäsi traktoria joka ei hidastanut) ojan reunaan, kaatui ja jäin alle. Itse pääsin pois kun hevonen sätki sopivasti, mutta hevosen ylösnostamiseen sitten tarvittiinkin apua. Traktori meni menojaan, syviä ojan reunoja kammoan, niihin ei voi väistellä ja minne väistät jos tien reunassa tila loppuu.
- Joko ei huomioida hevosta ollenkaan ja mennään aivan vierestä ohi tai vaikka hiljennetään, niin kiihdytetään äänekkäästi ihan vieressä ajattelemattomuutta. Vaikka kyseessä on yksityistie, niin mopopojat saattavat ajaa yllättävän kovaa.
- Joudumme ylittämään asfalttitiien heti maastoreiteille menovaiheessa. Alueella 60km/h nopeusrajoitus, jota autoilijat eivät pääsääntöisesti noudata. Usein tien ylityksessä ohjaaja, joka katsoo liikenteen molemmista suunnista, asiakkaat ratsukoineen voivat ylittää tien turvallisesti.
- Kerran siirryin tien reunaa pitkin polulle noin 50m hevosta taluttaen, rekka ajoi tilanteeseen nähden liian kovaa...jarrutti äkillisesti mitä hevonen säikähti. Hevonen törmäsi auton kylkeen ja repäisi minut lähes auton alle. Autoilija ei pysähtynyt tilanteessa, hevonen karkasi muttei vahingoittunut. Itselleni tuli riuhtaisusta ja törmäyksestä olkapäävamman, etulabrumin irtoaminen.

- Vaaratilanteet ovat olleet niitä missä kuski ei ole hiljentänyt vauhtiaan hevosta lähestyessään, etenkin jos perässä on kärry tai auto on kuorma-auto tms (jarrujen suhinat yms), tai tilanne missä autoilija tulee takaa eikä hevonen tai ratsastaja ole ehtinyt sitä havainnoida. Kovaa tulleita autoja, eivät ehdi pysäyttää, kolisevia tyhjiä muuliperäkärriä, kivien lentämistä päälle kohtaaminen tukkirekan kanssa metsäautotiellä, missä varoitettiin hevosista. Hevonen vauhkootui, kaatoi minut ja polki paniikissa päälleni. Onnekseni silloin oli paljon lunta, mihin upposin ja vain käsi murtui.

12 LIITE 3: HEVOSYRITTÄJIEN JA –HARRASTAJIEN AVOIMET KOMMENTIT KUINKA HEVONEN TULISI KOHDATA LIIKENTEESSÄ

- Maltaen odottaa ratsastajan tai ajurin viittomia/suuntaa antavia käsimerkkejä.
- Kaukaa kiertäen ja pysähtyvän jos tilaa turvalliseen ohitukseen ei ole. tilanteesta ja ohituspaikasta riippuen edellä mainitut, aina hiljentäen vauhtia.
- Hiljentäen ja kapeilla teillä olisi tärkeää myös siirtyä mahdollisimman sivuun kuten toisia autoja kohdatessa. Hevoselle olisi siis annettava mahdollisuuksien mukaan paljon tilaa. Tarvittaessa pysähtyen.
- Tilannetta ja ohjastajan/ratsastajan merkkejä tarkkaillen ja niihin reagoiden. Toivoisin, että ratsastajan antamiin käsimerkkeihin reagoitaisiin.
- Jos näytän kädellä että odottaa/pysähtyy niin oikeasti toimisi niin, koska sillä vain pelaan itselleni enemmän aikaa väistää johonkin tienristeykseen autoa. Ratsastaja kuitenkin tuntee hevonsensa ja sen käyttäytymisen autoilijaa paremmin.
- Tulkiten ratsukon käsimerkkejä ja hevosen eleitä.
- Tasaista vauhtia mutta ei lujaa.
- Hiljentäen ensin, tasaista vauhtia ohittaen ja riittävän matkan päässä hitaasti kiihdyttäen, paljon myös riippuu, tuleeko auto, mopo tms edestä vai takaa hevoseen nähden.
- Hevosen pelätessä (hyppiessä, pakittaessa tms.) toivon autoilijan/mopoilijan pysähtyvän lisävaaratilanteiden välttämiseksi, joskus liikenteeseen tottunutkin hevonen saattaa säikähtää vaikka jotain muuta mistä menee pasmat sekaisin.
- Erityisen tärkeää olisi huomioida ratsastajan/ajajan mahdolliset käsimerkit, pyyntö pysähtymisestä tai hidastamisesta. traktorit peräkärriyineen voisivat vaikka pysähtyä kapeammalla hiekkatiellä että saa juostua ohi tai että huomioisivat ratsastajan käsimerkit "tule vaan", "pysähdy", hevosehan ovat erilaisia..
- Tarvittaessa pysäyttäen, mikäli vastaantulevaa liikennettä on ja esim. raskasta liikennettä. Kyseinen tie on kapea ilman kunnon piennarta. Sujuva ohiajo on ok, jos ratsukot/valjakot näyttävät rauhalliselta. Äkkijarrutuksia syytä välttää.
- Mikäli ohjaaja näyttää käsimerkkiä hiljentämisestä tai mahdollisesti ajoneuvon pysäyttämisestä, tulisi tätä kunnioittaa.
- Autoilijan olisi syytä ymmärtää hevosta eläimenä, nimenomaan saaliseläimenä sekä tiedostaa hevosen lajityypillistä käyttäytymistä, pelkoreaktioita. Tilanteen lukutaito ja ratsastajan ohjeiden odottaminen (voiko ohittaa) olisi suotavaa.
- Pysähtyen jos ratsastaja näyttää pysäytys merkkiä = nuorten hevosten opetustilanne tilanteesta ja ohituspaikasta riippuen edellä mainitut, aina hiljentäen vauhtia.
- Hidastaen tai pysähtyen, riippuu esim. kohtaamispaikasta

13 LIITE 4: HEVOSYRITTÄJIEN JA -HARRASTAJIEN AVOIMET KOMMENTIT KUINKA AUTOKOULUJEN TULISI PARANTAA HEVOSOPETUSTAAN

- Ajamiseen harkintaa eri tilanteissa sekä tilannenopeuden alentamista ja noudattamista lapsia, pyörällijöitä, lenkkeilijöitä ja eläimiä/hevosia kohdattaessa.
- Verrata hevosta hirveen ja sen arvaamattomuuteen.
- Hevosta pitäisi verrata hirveen. Hirvi ja hevonen ovat jotakuinkin saman kokoisia. Hevonen ei ole yhtään sen turvallisempi kuin hirvi vaikka hevosen selässä istuu ihminen, varsinkin jos autoilija / mopoilija säikäyttää hevosen.
- Muistuttaa että hevosen selässä on usein lapsia ja nuoria. Iso eläin joka voi säikähtää, mutta sillä on silti oikeus liikkua liikenteessä.
- Kertoa että hevonen ohitetaan kaukaa ja hiljaisella nopeudella. Ei jäädä taakse junnaamaan, eikä myöskään ajeta ohi vauhdilla. Tööttäämisestä pitäisi antaa kunnan sakot.
- Rekoille pitäisi antaa erityisesti opetusta. Tosin ammattiautoilijat osaavat useimmiten lukea tilannetta ja pysäyttävät rekan kapealla tiellä, jotta hevosella pääsee takaisin ja sivutielle turvaan.
- Kertoa kuinka hevonen tulee kohdata. Ettei kaahata, annetaan tilaa, En itse ole käynyt autokoulua, mutta valistaa enemmän vaaroista ja koittaa saada ihmiset ymmärtämään, että kolariissa voi kuolla niin ajaja, ratsastaja kuin hevonenkin.
- Korostaa sitä kuinka arvaamaton hevonen on ja oikea kohtaaminen-ei pysähtyä vaan tasainen ohitus . en tiedä mitä autokouluissa nykyään opetetaan, mutta täytyisi sisällyttää opetukseen hevosen kohtaaminen; valot, vauhti, etäisyys yms. kertoa hevosen mahdollisista reaktioista auton kohdatessaan, hevonen on pakoviettinäinen saaliseläin ja voi pahimmassa tapauksessa juosta suoraan autoa päin.
- Videoita, valokuvia, yhteistyössä poliisin kanssa hevosonnettomuuksista, miten pahaa jälkeä voi tulla, kun 500 kg eläin ja auto törmäävät.
- Painottaa hevosta liikenteessä ja kuinka toimia kun näkee ratsukon. Painottaa myös riskien määrää (hevonen JA ratsastaja konepellille, hevonen potkaisee autoa, ratsastaja tippuu ja hevonen karkaa, ratsukko kaatuu ojaan tms. hevosen säikähdettyä)!
- Autokoulussa olisi hyvä ottaa puheeksi hevonen liikenteessä. Kaikissa autokouluissa asiaa ei edes mainita. Lisäksi voisi olla esim. liukkaan radan yhteydessä hevosen ohitustilanne vaikka ihan leikkihevosella kuten hirven kohtaaminen jo onkin.
- Ohjeistaa miten nopeasti hevonen reagoi kun säikähtää.
- Aina hiljentää vauhtia ja ohittaa varovasti eikä kaasuttaa kohdalla. Neuvoa myös mitä hevosen kanssa liikkuja voi käden heiluttamisella tarkoittaa.
- Jos hevonen säikähtää niin ohjeistaa myös seuraamaan tilannetta tai kysymään onko kaikki kunnossa.
- Pitäisi ehdottomasti opastaa kuinka ajetaan hevosen ohi. Painottaa opetuksessa hevosen isoa kokoa ja voimaa sekä sen reaktioita. Painotus myös siihen, että ratsastajan/ajajan henki on vaarassa.

- Huomioida säikähtäneen hevosen aiheuttamat vaaratilanteet myös ulkopuolisille autoille, jalankulkijoille jne.. Hevosen arvaamattomuudesta painotusta sekä ratsastajan vaaraan saattamisesta ennakoivasti. Useasti liittyy tietämättömyyteen kun ei osata varoa joten tiedon lisääminen. Nykyään ihmiset eivät tiedä miten hevonen voi reagoida ja miten nopea se on. Lisäksi se painaa yhtä paljon tai jopa enemmän kuin hirvi, jonka useimmat autoilijat kuitenkin tunnistavat uhkaksi liikenteessä.
- Autokoulussani ei käsitelty hevosen kohtaamista mitenkään joten kaikki asiaan liittyvä olisi parannusta aiheeseen.
- Lisäämällä opetusta, nykyisin sitä ei ole lainkaan Kertoa hevosen perusteista mm. Että hevonen on pakoeläin ja sen reaktiot pohjautuvat tähän. Kertoa millainen eläin hevonen on liikenteessä ja painottaa kuinka arvaamaton se voi olla, etenkin säikähtäessään.
- Eläin on aina eläin, eikä hevonen ole konepellillä sen mukavampi kuin hirvikään. Henki voi lähteä kuskilta siinä missä ratsastajaltakin. Teoriassa ja käytännössä ohittaa hevonen ja ratsastaja ja kärryt.
- Kertoa hevosen luonteesta - kuinka hevoset kokevat yllättävät tilanteet, muistaen, että hevoset ovat yksilöitä ja ratsastajat ovat yksilöitä.
- Kertoa minkälainen eläin hevonen on (pakoeläin) ja opettaa kuinka tärkeää on hiljentää ja ylipäättään huomioida hevosen arvaamattomuus. Hevosopetusta lisää, sillä nyt sitä ei ole lainkaan.
- Tärkeää on painottaa kuinka kohdata hevonen ja mitä ohjastajan/ratsastajan merkit tarkoittavat. On myös panostettava siihen, että autoilija osaa toimia tilanteessa, jossa hevonen vauhtoon ja alkaa riehumaan: autoilijan tulisi osata toimia tässä tilanteessa esimerkiksi pysähtymällä, eikä jatkamalla tasaista vauhtia kohti hevosta. Tässäkin ohjastajan/ratsastajan käsi-merkit ovat tärkeitä.
- Ajoharjoitus. Painottaa asian vakavuutta enemmän, jotta kaikille varmasti tulee selväksi että hevoset on ohitettava varoen. Itse en ainakaan muista että autokoulussa olisi asiaa käsitelty lainkaan.
- Hirvikolarista kyllä maalailtiin piruja seinille, mutta ei hevosesta puhuttu mitään vaikka kolarissa jälki on sama ellei pahempikin, kun hevosella on vielä se ihminen mukanaan. Jos jonkinlaisia videoita saataisiin tehtyä siitä mitä oikeasti voi tapahtua jos huolimattomasti ohittaa tai muuten toimii kun hevonen tulee liikenteessä vastaan. Tavallinen ihminen ei kuitenkaan osaa lukea hevosta samalla lailla, vaikka eläin näyttäisikin rauhalliselta voi se auton rinnalle tullessa reagoida voimakkaastikin.
- Työn puolesta olen paljon käyttänyt ratsastuskoulun oppilaita maastossa. Kun jonossa alkaa olla kymmenenkin hevosta eri ikäisten ja -tasoisten ratsastajien kanssa vaaditaan autoilijoilta oikeasti kärsivällisyyttä ja taitoa kohtaamistilanteissa. Vaikka odottaminen ärsyttäisikin, tulisi muistaa että ratsastajat ovat usein opettajaansa (ryhmän vetäjää) kokemattompia, joten tiukassa tilanteessa hevosen hallintakin voi olla hankalampaa.
- Kertoa enemmän miten hevonen ohitetaan liikenteessä eikä vain verrata hirveen. Kertoa millainen eläin hevonen on ja miten se käyttäytyy.
- Kertoa paremmin hevosten kohtaamisesta liikenteessä. Autokoulussa olisi hyvä opettaa, miten hevonen tulisi liikenteessä kohdata. Vauhtia tulisi hidastaa ja ohittaa hevonen rauhallisesti

pitäen hyvä turvaväli myös sivusuunnassa. Mikäli hevonen pillastuu, on auto hyvä pysäyttää ja sammuttaa.

- Autokouluissa tulisi painottaa sitä, että hevonen painaa useita satoja kiloja ja vaikka se olisi kuinka turvallinen tahansa, ovat ne pohjimmiltaan saaliseläimiä. Käytännössä näyttää miten se tapahtuu turvallisesti yhteistyössä jonkun tallin kanssa.
- Kertoa esimerkkejä ratsukon ja auton kohtaamisesta (epäonnistuneesta) ja näyttää videoklippejä kuinka toimia ratsukon sattuessa tiellä vastaan. Nykyään opetetaan aiheesta jo jonkun verran.
- Hevosen sielunmaailman avaaminen (pakoeläin, herkkä äänille ja nopeille liikkeille jne..) voisi olla hyödyllistä. Kertoa autoilijoille, että hevonen on pakoeläin, joka säikähtäessään voi paeta jopa autoa kohti. Silloin se saa aikaan hirvikolariin verrattavaa jälkeä. Hevonen on suuri kokoinen, ja sen säikkyessä arvaamattomia tai varomattomia liikenteessä kulkijoita, sen ratsastaja tai ohjastaja on myös vaarassa.
- Hevosta lähestyttäessä, hiljennä ajonopeutta, tarvittaessa pysähdy ja väistä hevosta, älä aja aivan vierestä. Autokoulun teoriatunteihin voisi sisällyttää havaintoesityksiä, kuinka kohtaa hevosen liikenteessä. Selkeät ohjeet miten hevonen kuuluu ohittaa. Kerrotaan miten hevonen käyttäytyy, ja mitä se aiheuttaa, jos jopa hirveäkin isompi eläin lävähää konepellille.
- Jo mopokorttia hankkiville tulisi selvittää että hevonen vastaa hirveä liikenteessä. Ei voi olettaa että voi päristellä miten sattuu elävän olennon lähellä. Eli kaikkia ajoneuvon kuljettamiseen liittyviä lupia hakiessa asiasta tulisi kertoa.
- Itse en muista että asiasta olisi paljoa puhuttu ajo tilanteessa henkilöauto korttia hankkiesani. Ja B-ajokortin ajoin noin 5 vuotta sitten.
- Hevosta liikenteessä tulisi arvioida rauhallisesti käyttäytyen ja välttäen yllättäviä kaasutuksia ym.
- Kertoa kuinka iso eläin voi reagoida, kuinka ohittaa varovasti ja huomaamaan milloin kannattaa pysähtyä, eikä painaa kaasua heti hevosen ohitettua.
- Täälläpäin on autokoulussa paljon heppatyttöjä ja -poikia, jotka tuovat omia kokemuksiaan ilmi autokoulussa. Autokoulussa olisi kuitenkin hyvä opettaa, että hevonen vaikka olisi liikenteen tottunut ja hyvin koulutettu on kuitenkin eläin, joka voi reagoida arvaamattomasti, koska on luonnonvaraisena saaliseläin. Myös kannattaa miettiä mistä suunnasta liikenteessä olevaa ratsukkoa lähestyy, äänimerkit ym. Eivät ole suotavia (hevonen ei näe suoraan eteen eikä taakse, mutta kuulee paremmin kuin ihminen ja voi yrittää kääntyä ympäri, jotta näkee takaa lähestyvän kohteen). Lisäksi voisi opettaa yleisimpiä "käsimerkkejä" jos ratsastaja heiluttaa kättä tarkoittaa se hidasta tai jos näyttää kämmentä, merkki voi tarkoittaa seis.
- Kertomalla oppilaille miten toimia, jos liikenteessä vastaan tulee hevonen. Olisiko mahdollista esim. tehdä yhteistyötä tallien kanssa niin, että käytännössä harjoiteltaisiin hevosen kohtamista liikenteessä.
- Jos mitenkään mahdollista, niin ihan fyysisesti kävisivät harjoittelemassa hevosen kohtaamista liikenteessä. Tai sitten insissä olisi osana hevosen kohtaaminen.
- Hiljentämään/pysähtymään hevosen nähdessä ja seuraamaan ratsastajan/ohjastajan merkkejä/ohjeita ohitukseen.

- Opettaa ettei ratsastajalla ole koskaan 100% hallintaa pakoeläimeen ja ratsastajat eivät kiussallaan teitä tuki.
- Asutus ja liikenne tulevat koko ajan lähemmäksi talleja ja varmasti monella tallilla joudutaan pätäkä jos toinenkin etenemään tien vierustaa jotta sinne maastoon päästään ja nauttimaan luonnosta hevosen kanssa.
- Kovat yllättävät äänet ja nopea liike ovat niitä asioita mihin hevoset reagoivat, autoilussa nämä molemmat yhdistyvät.
- Vähän vauhtia pois ja ohittaessa jätetään hajurako hevoseen.
- Ylimääräisiä äänimerkkejä ei tarvita... Annettisiin edes ajatus hevoselle liikenteessä. videoiden avulla; selittäen eläimen käyttäytymistä yllättävissä tilanteissa Ohjeistaa hidastamaan, ottamaan etäisyyttä. Tunnistamaan ratsastajan käsimerkit. Kertoa, että hevonen voi säikähtäessään hypätä autoa kohti, eikä välttämättä siitä pois päin. Ei ainakaan n. 7 vuotta sitten mainittu mitään hevosten kohtaamisesta liikenteessä.
- Hevosten kohtaamisesta yleensä. Mitä huomioitavaa yleensä? Hevonen on eläin siinä missä hirvikin...mutta kolaritilanteessa seurauksen aina vakavammat kuin hirvikolarissa (ihmisiä myös auton ulkopuolella).
- Hevosen lajityypillisen käyttäytymisen ymmärtämistä (voisiko asiantuntija pitää luennon?), Ratsukon tilan kunnioittaminen ja vastuu tilanteesta. Tieto siitä mitkä ovat ratsukon ja autoilijan oikeudet ja velvollisuudet turvallisuuden suhteen ja ymmärtäminen miten vakavia tilanteita voi sattua.
- Asian ottaminen mu ihan ilman koskaan materiaaleihin, esim. lyhyt luento aiheesta - varmasti meistä osa voisi pitää sellaisen jopa vain syntyneitä kuluja vastaan en tiedä tämänhetkistä opetusta, mutta huomioitava hevosen kohtaaminen ja hevuskuljetus liikenteessä.
- Opettaa, että vastuu liikenteessä on autoilijalla ja painottaa miten toimia kun näkevät hevosen tiellä(vakuutusyhtiön mielestä) Autokoulussa tulisi olla yksi pakollinen oppitunti jossa joku hevosalan asiantuntija kävisi kertomassa hevosten käyttäytymisestä ja siitä kuinka autoilijan tulee ennakoita kohtaamistilanteita liikenteessä. Opettaa, että JOKAISEN autoilijan on huomioitava hevonen ja ratsastaja. On ne sitten tiellä tai tien läheisyydessä. Kertomalla hevosesta eläimenä ja tähdentäen ettei ratsastaja/ohjastaja aina hallitse tilannetta täysin. Esim. video, jossa havainnollistetaan hevosen pakoreaktiokäytös ja turvalliset tavat ohittaa yms. opettaa kohtaamistilanteessa toimimista

14 LIITE 5: HEVOSYRITTÄJIEN JA –HARRASTAJIEN AVOIMET KOMMENTIT AIHEESEEMME LIITTYEN

- En osaa sanoa. Meillä on suljetut harjoitusradat / -tiet, joten kysely ei sovellu meille. Autoilijat pitäisi saada huomioimaan hevoset myös silloin kuin ne eivät ole suoraan kohtaustilanteessa.
- Moni ratsastuskenttä on tien vieressä (varsinkin pihatiet ovat usein aivan kentän aidan tuntumassa). Autoilijat tulisi ohjeistaa että myös tällaisessa tilanteessa olisi hyvä ajaa rauhallisesti. Erityisesti peräkärkyt säilyttävät usein hevosia. Edes ammattikuskit (bussit, kuorma-autot, taksit) eivät kaikki ymmärrä ajaa rauhallisesti tällaisilla paikoilla.
- Näyttää kuvamateriaalia tms. vaikka pillastuneesta hevosesta.
- Kokeilkaapa itse pysyä hevosen kyydissä kun se hyppää takajaloilleen tai pidellä narusta kiinni kun se säikähtää. Olin hiekkatiellä ajamassa hevosta ja autoilija ajoi 70kmh ohi. Varsinainen vaaratilanne tämä ei ollut kun hevonen ei korvaansa lotkautta autoille mutta jos hevonen olisi ollut hirvi, niin en usko että autoilija olisi tuollaista vauhtia ajanut ohi..
- Miten toimia yllättävissä tilanteissa esim. Hevosen säikähtäessä tai jos karannut hevonen yllättää liikenteessä.
- Asenteista eläimiin yms. Joskus näyttää myös, että autoilijat, mopoilijat (nuoret) pelkäävät hevosta ja siksi yrittävät ohittaa sen mahdollisimman nopeasti.
- Ehkä jonkinlainen tietoisuus autoilu ja hevonen aika ajoin toistuvana olisi hyvä. Tietoisuus voisi kohdistua kouluihin ja tiedotusvälineisiin. Myös ratsastajien tulisi ymmärtää, ettei ole pakko mennä maantielle, jos on muitakin reittejä (tosin polutkin alkavat täytyä mopopojista).
- Hevosten kouluttaminen ja ratsastajien taitojen kehittämistä on hyvä teroittaa sekä turvaliivit ja turvajalustimet käyttöön. Aihe oppariin hyvä ja tärkeä. Toivottavasti tehdään loppuun asti huolella ja pääsisi johonkin laajempaankin käyttöön, sillä tätä asiaa ei ehkä voi liikaa painottaa. Työniloa!
- Puolivuositain infoa lehteen/telkkariin tms.!! Varovaisuutta liikenteeseen, jotta kaikilla on turvallista liikkua siellä. Usein myös pysähdys aiheuttaa hevosissa auton ihmettelemisen, kun sen sijaan jos hiljaista vauhtia liikkuvan ajoneuvon ohitus sujuu ongelmitta.
- Aika monet mopoilijat/autoilijat joita olemme kohdanneet ovat tajunneet selittämällä että hevonen koulutettunakin saattaa olla yhtä vaarallinen kuin hirvi. Yleensä, kun kertoo, että 600-700 kiloinen heppa voi ihan yhtä hyvin hypätä auton/mopon keulaan kuin hirvi, autoilijat/mopoilijat kunnioittavat hevosen kohtaamista. Muutamalle nuorelle mopoilijalle olen asiasta ker-tonut ja jatkossa kohdatessamme ovat olleet hyvinkin kohteliaita.
- Tärkeä asia, hyvä kuin olette ottaneet työn alle:) liikenneturva voisi tehdä tietoisuuksia SRL on julkaissut aiheesta oppaan, jos oikein muistan. SRL:oon kannattaa olla yhteydessä myös, vaikkei "ratsurajausta" työssänne olekaan. Katsokaa myös linkki: <http://www.equitation-science.com/announcements/riding-and-road-safety-press-release>
- Liikenteen valvontaa olisi syytä lisätä myös muutoin.
- Nopeusrajoitusten noudattaminen meidän ratsastuskoulun kohdalla lisäisi niin autoilijoiden omaa, kuin myös meidän asiakkaiden turvallisuutta. Koska teen työtä vaellusratsastusten parissa ja olen myös eläinten kouluttaja ammatiltani, näen erittäin tärkeänä asiana sen että ihmiset ymmärtäisivät eläintä eläimenä. Moni autoilija tämän ymmärtää mutta yllätyksekseni olen viimeaikoina havainnoinut että nuoret naiskuskit ovat ymmärtäneet tämän huonoiten

(onko miehiä valistettu topakammin?). Ihmiset myös monesti hiljentävät ratsukon kohdalla mutta kaasuttavatkin heti ohi mentyään, liian nopeasti hevosen kannalta. Myös se että nykyään autot ovat niin hiljaisia on aiheuttanut sen että auto pääsee yllättämään ratsukon takapäin mikä luonnollisesti aiheuttaa vaaratilanteen. Teemme ratsastuksia Tahkon ydinkeskuksessa, joten törmäämme monenlaisiin tilanteisiin päivittäin, etenkin sesonkina.

- Autokouluihin myös opetus mitä tarkoittaa hevospeljetus liikenteessä.